

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eräiden yksityisten alojen työeläkettä koskevien lakien sekä eläkei-
keuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Eu-
roopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain
11 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työntekijän eläkelakia, merimieseläkelakia, yrittäjän eläkelakia ja maatalousyrittäjän eläkelakia. Näihin lakeihin lisättäisiin uusi säännös. Sen mukaan osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän, jonka osa-aikatyötä koskeva työso-
pimus sanotaan irti eikä hänellä ole työnte-
kovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten
vähenee irtisanomisajalla, katsottaisiin tästä
huolimatta täyttävän osa-aikaeläkkeen saa-
misen edellytykset työajan vähentymisestä
alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan
enää irtisanomisajan jälkeen. Säännöksen
pääasiallisena tarkoituksena olisi selkeyttää
mainittujen lakien toimeenpanoa.

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin nykyisen yli kymmenen prosentin sijasta vasta silloin, kun osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä vähintään viidentoista prosentin muutos. Tämä vähentäisi eläkelaitosten toimeenpanotyötä ja hallintokustannuksia. Osa-aikaeläkkeen saajien kannalta muutos parantaisi jonkin verran heidän eläketurvaansa niissä tapauksissa, joissa osa-aikatyön ansiotulot ovat pysyvästi nousseet noin viisitoista prosenttia. Yleensä osa-aikaeläkkeen määrän tarkistamiset ovat johtuneet ansiotulojen noususta.

Lisäksi osa-aikaeläkettä koskevia säännöksiä selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin muutenkin niiden soveltamisen ja toimeenpanon helpottamiseksi nykyisestään.

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamista, tarkistamista ja maksamisen keskeyttämistä

koskeva takautuva määräaika pidennettäisiin nykyisestä yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Muutos vähentäisi eläkkeensaajan mahdollisuuksia saada aiheettomasti eläkettä ja parantaisi eläkelaitoksen mahdollisuuksia periä aiheettomasti maksettuja eläkkeitä takaisin.

Ensisijaisten etuuksien vähentämistä työeläkkeestä lievennettäisiin siten, etteivät ensisijaiset etuudet vaikuttaisi enää vähentävästi ensisijaisen etuuden rinnalla tapahtuneen työskentelyn perusteella karttuneeseen työeläkkeeseen. Lisäksi ensisijaista etuutta ei vähennettäisi työeläkkeestä ollenkaan, jos ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004. Muutokset parantaisivat kysymyksessä olevien henkilöiden eläketurvaa.

Mainittuihin lakeihin lisättäisiin säännös, jonka mukaan eläkelaitos voisi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena tilanteissa, joissa jokin eläkkeeseen vaikuttava selvitys puuttuu. Tällöin eläkelaitos voisi jo väliaikaisen päätöksen perusteella maksaa eläkkeenhakijalle eläkettä ja näin turvata hänen toimeentuloaan lopullisen päätöksen antamiseen saakka.

Mainittuihin lakeihin tehtäisiin eräitä muitakin, lähinnä teknisluonteisia muutoksia, joiden tarkoituksena on selkeyttää yksityisten alojen eläkelainsäädäntöä ja helpottaa sen toimeenpanoa. Lisäksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia muutettaisiin niin, että väliaikaisen pää-

töksen antaminen tulisi myös luopumistuen osalta mahdolliseksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi myös työntekijän eläkelain voimaanpanolakia, merimieseläkelain voimaanpanosta annettua lakia, yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettua lakia ja maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettua lakia. Näitä lakeja muutettaisiin yksityisten alojen työeläkejärjestelmän toimeenpanon helpottamiseksi ja toimeenpanokustannusten vähentämiseksi siten, että sellaisesta perhe-eläkkeestä, joka perustuu edunjättäjän ennen vuotta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen, ensisi-

jaiset etuudet vähennettäisiin pääsääntöisesti työntekijän eläkelain, merimieseläkelain, yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti. Muutos ei vaikuttaisi perhe-eläkkeen kokonaisuutensa määrään.

Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin ja eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annettuun lakiin ehdotetaan lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Ensisijaisten etuuksien vähentämisen lieventämistä koskevat muutokset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2013.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1 NYKYTILA.....	5
1.1 Lainsäädäntö ja nykytilan arviointi.....	5
Osa-aikaeläke.....	5
Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen.....	7
Ensisijaisten etuuksien vähentäminen työeläkkeestä ja perhe-eläkkeestä.....	9
Ensisijaisten etuuksien huomioon ottaminen ennen vuotta 2005 yhteensovitetun edunjättäjän eläkkeen jälkeen myönnettävässä perhe-eläkkeessä.....	10
Eläkkeen myöntäminen väliaikaisella päätöksellä.....	11
Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien eläkelaitosten välinen kustannusten selvittely.....	12
Eläkeoikeuden siirtämistä Suomen työeläkejärjestelmän ja EY:n eläkejärjestelmän välillä koskevan päätöksen poistaminen.....	13
1.2 Keskeiset ehdotukset.....	13
Osa-aikaeläke.....	13
Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen.....	14
Ensisijaisten etuuksien vähentäminen työeläkkeestä ja perhe-eläkkeestä.....	15
Ensisijaisten etuuksien huomioon ottaminen ennen vuotta 2005 yhteensovitetun edunjättäjän eläkkeen jälkeen myönnettävässä perhe-eläkkeessä.....	16
Eläkkeen myöntäminen väliaikaisella päätöksellä.....	16
Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien eläkelaitosten välinen kustannusten selvittely.....	16
2 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	17
2.1 Taloudelliset vaikutukset.....	17
2.2 Muut vaikutukset.....	18
3 ASIAN VALMISTELU.....	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	19
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	19
1.1 Työntekijän eläkelaki.....	19
1.2 Työntekijän eläkelain voimaanpanolaki.....	22
1.3 Merimieseläkelaki.....	23
1.4 Laki merimieseläkelain voimaanpanosta.....	23
1.5 Yrittäjän eläkelaki.....	24
1.6 Laki yrittäjän eläkelain voimaanpanosta.....	24
1.7 Maatalousyrittäjän eläkelaki.....	24
1.8 Laki maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta.....	24
1.9 Laki Eläketurvakeskuksesta.....	24
1.10 Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta.....	24
1.11 Laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä.....	25
2 VOIMAANTULO.....	25
LAKIEHDOTUKSET.....	26
1. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta.....	26
2. Laki työntekijän eläkelain voimaanpanolain 26 §:n muuttamisesta.....	30

3. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	31
4. Laki merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain 2 ja 20 §:n muuttamisesta	34
5. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta	35
6. Laki yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 26 §:n muuttamisesta	38
7. Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	39
8. Laki maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	40
9. Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	41
10. Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 78 §:n muuttamisesta	42
11. Laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	43
LIITE	44
RINNAKKAISTEKSTIT	44
1. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	44
2. Laki työntekijän eläkelain voimaanpanolain 26 §:n muuttamisesta	51
3. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	52
4. Laki merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain 2 ja 20 §:n muuttamisesta	57
5. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta	59
6. Laki yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 26 §:n muuttamisesta	63
7. Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	64
8. Laki maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	66
9. Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	67
10. Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 78 §:n muuttamisesta	68
11. Laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	69

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja nykytilan arviointi

Osa-aikaeläke

Työntekijän eläkelain (395/2006; TyEL) 16 §:ssä on säännökset osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksistä. Pykälän nykyinen sanamuoto edellyttäisi, että niissä tilanteissa, joissa henkilö on samanaikaisesti sekä TyEL:n mukaan vakuutetussa työssä että julkisten alojen eläkelain mukaan vakuutetussa työssä ja hän vähentää julkisten alojen työskentelyään osa-aikaeläkkeeseen oikeuttavalla tavalla jatkaen TyEL:n perusteella vakuutettua työtään työajan ja työansioden vähentämättä, hänelle tulisi myöntää osa-aikaeläke paitsi julkisten alojen eläkelain niin myös TyEL:n perusteella. Tällaista lopputulosta ei ole kuitenkaan pykälää säädettäessä tarkoitettu ja lopputulos olisi myös TyEL:n nojalla myönnettävän osa-aikaeläkkeen saajalle hämmäntävä, koska hän jatkaa työaikaansa vähentämättä TyEL:n mukaisessa työssään. Lisäksi edellä tarkoitettu tilanne aiheuttaisi yksityisten alojen eläkelaitoksille lisätyötä, kun osa-aikaeläke pitäisi myöntää ja maksaa kahdesta eri eläkelaitoksesta eli julkisten alojen eläkelaitoksesta ja asianomaisesta yksityisten alojen eläkelaitoksesta.

Julkisten alojen eläkelaeissa osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä koskevat säännökset on kirjoitettu siten, ettei edellä tarkoitettua TyEL:n säännöstä vastaavaa tilannetta synny. Jos henkilö vähentää TyEL:n mukaista työskentelyään, mutta jatkaa julkisten alojen työskentelyä kuten ennenkin, julkisten alojen eläkelakien mukainen eläkelaitos ei myönnä osaksikaan osa-aikaeläkettä, vaan osa-aikaeläkkeen myöntää ja maksaa kokonaisuudessaan yksityisten alojen eläkelaitos.

Edellä mainituista syistä jotkut yksityisten alojen eläkelaitokset eivät ole TyEL:n 16 §:n nykyisestä sanamuodosta huolimatta käytännössä myöntäneet kysymyksessä olevissa ti-

lanteissa osa-aikaeläkettä. Koska TyEL:n 16 § kuitenkin edellyttäisi sen sanamuotoa kirjaimellisesti noudattaen osa-aikaeläkkeen myöntämistä, siihen olisi selvyuden vuoksi aiheellista lisätä säännös, joka yksiselitteisesti estäisi TyEL:n mukaisen osa-aikaeläkkeen myöntämisen kysymyksessä olevissa tilanteissa.

TyEL:n 16 §:n 4 momentin mukaan osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos työntekijän osa-aikatyöstä saamat ansiotulot ovat 35—70 prosenttia osa-aikaeläkkeen perusteena olevasta vakiintuneesta ansiosta ja työaika on vähentynyt vastaavasti. Lisäksi edellytyksenä on, ettei työntekijä ole poissa osa-aikatyöstään kuutta viikkoa pidempää aikaa. Tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, josta työntekijälle on maksettu sairausajan palkkaa, sairauspäivärahaa, liikennevakuutuslain (279/1959; LiikvakL) nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948; TapL) mukaista päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja enintään 12 kuukauden ajalta.

TyEL:n 22 §:n mukaan osa-aikaeläke lakkautetaan sen kuukauden loppuun, jonka aikana TyEL:n 16 §:n 4 momentin mukaiset eläkkeen saamisen edellytykset eivät enää täyty.

Vakuutusosoikeus on vuonna 2007 antamassaan päätöksessä (7335/2005/1194) katsonut, että osa-aikaeläkkeen saamisen edellytysten tulee täytyä myös osa-aikatyötä koskevan sopimuksen irtisanomisaikana. Asia koski työntekijää, joka oli osa-aikaeläkkeellä ollessaan irtisanottu osa-aikatyöstään siten, ettei hänellä ollut työntekovelvollisuutta irtisanomisajalla. Vakuutusosoikeus totesi päätöksen perusteluissa: ”... huolimatta siitä, onko työntekovelvoitteesta vapauttamisesta irtisanomisajalta sovittu työnantajan ja työntekijän kesken vai ei, oikeus osa-aikaeläkkeeseen lakkaa, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät enää täyty.” Vakuutusosoikeus totesi myös, ”että osa-aikaeläkkeen saamisen

edellytyksenä on muun muassa, että työntekijä ei ole yhdenjaksoisesti poissa työstä kuutta viikkoa pidempää aikaa lukuun ottamatta vuosilomaa ja aikaa, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa”.

Vakuutusosoikeus ei ottanut edellä mainitussa päätöksessään suoraan kantaa siihen, tulisiko osa-aikaeläkkeen jatkua kuusi viikkoa tosiasiallisen osa-aikaisen työskentelyn päättymisen jälkeen vai olisiko osa-aikaeläkkeen pitänyt päättyä heti tosiasiallisen työskentelyn päättymiskuukauden lopussa. Eläkelaitokset eivät ole yksimielisiä siitä, kuinka asiaa koskevia säännöksiä tulisi tulkita. Osa eläkelaitoksista katsoo, että TyEL:n 16 §:n 4 momentissa olevaa kuuden viikon säännöstä voidaan pitää suojasäännöksenä siten, että työntekijän oikeus osa-aikaeläkkeeseen jatkuu osa-aikatyön irtisanomisaikana kuuden viikon ajan, vaikka työntekijällä ei olisi työntekevyyttä. Osa eläkelaitoksista puolestaan katsoo, että oikeus osa-aikaeläkkeeseen päättyy sen kuukauden lopussa, jona tosiasiallinen työskentely päättyy. Näiden tulkintaerimielisyyksien vuoksi lakia tulisi täsmentää.

TyEL:n perusteella työntekijä on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle, jos hänen poissaolonsa osa-aikatyöstä kestää yli kuusi viikkoa. Eläkelaitoksilla ei ole kuitenkaan käytännössä mahdollisuutta valvoa sitä, ilmoittaako työntekijä eläkelaitokselle irtisanomisaikaisesta työstä poissaolostaan. Tämän vuoksi osa-aikaeläkkeen saajat voivat joutua eriarvoiseen asemaan siitä riippuen, ilmoittaako työntekijä eläkelaitokselle, ettei hän tosiasiallisesti ole irtisanomisajalla osa-aikatyössään. Työntekijöiden ilmoitusvelvollisuutta selkeyttäisi ja heidän asemansa tulisi nykyistä yhdenvertaisemmaksi, jos laissa olisi säännös, jonka mukaan osa-aikatyön irtisanomistilanteissa osa-aikaeläke lakkaa kuuden viikon kuluttua tosiasiallisen työskentelyn päättymisestä tai työajan vähentymisestä muuten alle 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua työajan. Tällainen muutos olisi perusteltu myös sen vuoksi, että työlainsäädännön perusteella työnantaja on velvollinen maksamaan työntekijälle lain mukaisen irtisanomisajan palkan vähentymättömänä mahdollisesta irtisanomisajan työntekevyyden vähentymisestä huolimatta ja irtisanomisajan

palkasta pidetään myös työeläkevakuutusmaksut.

TyEL:n 15 §:n 3 momentin mukaan 17 §:ssä tarkoitettua vakiintuneella ansiolla tarkoitetaan 76 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. TyEL:n 76 §:n mukaan tulevan ajan ansio määrätään niiden työeläkelakien mukaisten työansioiden ja 74 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden vuoden aikana. TyEL:n 17 §:n 1 momentissa puolestaan säädetään, että osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen kokoaikatyön vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (ansion alenema). Siten TyEL:n 17 §:n 1 momentin sanamuoto poikkeaa vakiintuneen ansion määrittelyn osalta siitä, mitä 15 §:n 3 momentissa vakiintuneella ansiotasolla tarkoitetaan. Tämä ristiriita TyEL:n 17 §:n 1 momentin sanamuodossa tulisi korjata yhdenmukaiseksi 15 §:n 3 momentin kanssa. Tällöin TyEL:n 17 §:n 1 momentti vastaisi myös säännöksen alkuperäistä tarkoitusta. Momentin sanamuodon tarkistamisella ei olisi vaikutusta osa-aikaeläkeoikeuteen eikä osa-aikaeläkkeen määrään, koska eläkelaitokset ovat jo nyt tulkinneet säännöstä sen alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti.

TyEL:n 17 §:n 2 momentissa säädetään, miten TyEL:n mukaisen osa-aikaeläkkeen määrä muodostuu tilanteissa, joissa työntekijä on ollut ennen osa-aikatyön alkamista samanaikaisesti kahdessa tai useammassa eri työeläkelakien mukaisessa ansiotyössä eli silloin, kun työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain perusteella. Myös tämän momentin sanamuotoa tulisi täsmentää säännöksen alkuperäistä tarkoitusta vastaavaksi. Täsmennyksellä ei olisi vaikutusta osa-aikaeläkeoikeuteen eikä osa-aikaeläkkeen määrään.

TyEL:n 20 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikai-

sisä ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä. Lainkohta koskee sekä osa-aikatyön ansiotulojen suurentumista että niiden pienentymistä.

TyEL:ssä ja sen nojalla annetuissa alemman asteisissa säännöksissä ei ole tarkemmin säännelty, mitä TyEL:n 20 §:n 1 momentin 1 kohdassa olennaisella muutoksella tarkoitetaan. Ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että osa-aikatyön ansiotulot ovat oleellisesti muuttuneet, jos ne poikkeavat yli 10 prosenttia tarkasteluhetken palkkaker-toimella tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista sen suuruusina kuin ne olivat osa-aika-eläkkeen alkaessa tai tämän jälkeen tapahtuneen osa-aika-eläkkeen tarkistamisen yhteydessä. Yleinen palkkojen kehitys vaikuttaa 80 prosentin ja hintojen kehitys 20 prosentin painoarvolla palkkakertoimeen. Jos henkilö on pitkään osa-aikatyössä siten, että hänen osa-aikatyönsä palkkakehitys vastaa keskimääräistä palkkakehitystä, joudutaan osa-aika-eläkkeen määrää useimmiten tarkistamaan alaspäin, koska yleensä palkat nousevat hintojen kehitystä enemmän. Siten osa-aika-eläkkeen määriä joudutaan tarkistamaan eläkelaitoksissa tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat huomioon ottaen lukumääräisesti liian paljon. Osa-aika-eläkkeiden määrien tarkistamisten on arvioitu lukumäärältään vähenevän eläkelaitoksissa vuositasona noin 70—80 prosenttia, jos osa-aikatyön ansioiden olennaisena muutoksena pidetyn yli 10 prosentin sijasta osa-aika-eläkettä tarkistetaan vasta silloin, kun osa-aikatyön ansioissa on tapahtunut vähintään 15 prosentin muutos. Tällainen muutos vähentäisi eläkelaitosten työmäärää ja toimeenpanokustannuksia. Toisaalta muutos lisäisi hieman eläkemenukustannuksia, koska useimmissa tapauksissa osa-aika-eläkkeen määrän tarkistaminen johtuu osa-aikatyön ansiotulojen noususta. Jos tällaiseen muutokseen päädytään, siitä olisi asiasta vakiintuneen ratkaisukäytännön vuoksi tarpeen säätää laissa.

TyEL:n 20 §:n 1 momentin 1 kohdan sanamuotoa pitäisi tarkistaa myös säännöksen alkuperäisen tarkoituksen ja sitä vastaavan vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaiseksi siltä osin kuin siinä mainitaan osa-aikatyön ansiotulojen muutoksen vertaamisesta yle-

seen palkkakehitykseen. Tämä maininta on harhaanjohtava. Lainkohdasta tulisi selkeämmin ilmetä, että osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa tapahtunutta muutosta verrataan niihin tarkasteluhetken tasoon palkkakertomella tarkistettuihin osa-aikatyön ansiotuloihin, jotka osa-aika-eläkkeen saajalla oli osa-aika-eläkettä määrättäessä.

TyEL:n 22 §:ssä säädetään osa-aika-eläkkeen lakkauttamisesta. Pykälässä viitataan lakkauttamisperusteiden osalta ainoastaan TyEL:n 16 §:n 4 momenttiin, johon ei sisälly muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista etuutta. TyEL:n 16 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella työntekijällä ei ole oikeutta TyEL:n mukaiseen osa-aika-eläkkeeseen, jos hän saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista etuutta. Koska tällainen muu eläke estää osa-aika-eläkkeen myöntämisen, tulisi sen olla myös peruste osa-aika-eläkkeen lakkauttamiselle. Tämän vuoksi TyEL:n 22 §:ään pitäisi lisätä säännös osa-aika-eläkkeen lakkauttamisesta henkilön työskentelyyn perustuvan muun eläkkeen vuoksi.

Edellä mainittuja TyEL:n osa-aika-eläkettä koskevia säännöksiä vastaavat säännökset ovat myös merimieseläkelaisissa (1290/2006; MEL). Myös yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006; YEL) ja maatalousyrittäjän eläkelaisissa (1280/2006; MYEL) on joitakin kysymyksessä olevia TyEL:n säännöksiä vastaavia säännöksiä tai niitä sovelletaan YEL:ssä ja MYEL:ssä olevien viittaussäännösten perusteella myös YEL:n ja MYEL:n mukaisiin osa-aika-eläkkeisiin. Siten, mitä edellä on todettu TyEL:n osalta, koskee myös MEL:n osa-aika-eläkesäännöksiä ja suurelta osin myös YEL:n ja MYEL:n osa-aika-eläkkeitä.

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

TyEL:n 51 §:ssä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasta tarkistamisesta. Pykälän mukaan eläkkeensaajan työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden takautuva aika lasketaan eläkkeensaajan

tarkistushakemuksen eläkelaitokseen saapumista tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

TyEL:n 51 §:n säännöstä vastaava säännös on MYEL:ia lukuun ottamatta myös muissa yksityisten alojen työeläkelaeissa. MYEL:ssä asian osalta viitataan TyEL:n 51 §:ään.

Yksityisten alojen työeläkelakien mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ja osatyökyvyttömyyseläkkeen jatkumisen edellytyksenä on, etteivät eläkkeensaajan työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla tehdystä työstä tai yrittäjätoiminnasta saadut työansiot ylitä täyden työkyvyttömyyseläkkeen osalta 40 prosenttia ja osa-tökyvyttömyyseläkkeen osalta 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevista työansioista.

Työeläkelaeissa lähdetään siitä, että eläkkeensaajan tulee ilmoittaa eläkelaitokselle olosuhdemuutokset, jotka vaikuttavat hänelle myönnetyn eläkkeen saamiseen. Eläkelaitoksen päätöksessä, jolla henkilölle myönnetään työkyvyttömyyseläke, mainitaan muun muassa myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen perusteena olevan työansion määrä. Näin ollen eläkkeensaajalla on mahdollisuus seurata, ylittävätkö hänen työansionsa edellä tarkoitetut työkyvyttömyyseläkkeen tai osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset säädetty työansiorajat.

Edellä mainittuja yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia työansiorajoja ei kuitenkaan ansiorajojen ylittymisestä huolimatta sovelleta silloin, jos täydellä tai osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön työansiot ovat enintään 687,74 euroa kuukaudessa vuoden 2011 tasossa. Tällöin sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpuuun edistämisestä annettua lakia (738/2009), joka on määräaikaisena voimassa vuoden 2013 loppuun. Myös tätä lakia sovellettaessa lähtökohtana on, että eläkkeensaaja itse ilmoittaa eläkelaitokselle, jos hänen työansionsa ylittävät laissa mainitun ansaintarajan. Tämän ansaintarajan ylittymistä työkyvyttömyyseläketä saavan on varsin helppo seurata, koska ansaintaraja näkyy suoraan eläkelaitoksen päätöksestä.

Kun työkyvyttömyyseläkkeiden yhden vuoden takautuvaa tarkistamista koskeva säännös otettiin yksityisten alojen työeläkelakeihin vuoden 2005 työeläkeuudistuksen yhteydessä, ajateltiin, että vaikka työkyvyttömyyseläke voitaisiin olosuhteiden muutoksen vuoksi lakkauttaa vain yhden vuoden ajalta takautuvasti, niin aiheettomasti maksettu työkyvyttömyyseläke voitaisiin kuitenkin periä eläkkeensaajalta takaisin pidemmältäkin kuin yhden vuoden takautuvalta ajalta. Sittenkin työeläkeasioiden muutoksenhaku- ja vakuutusosasto ovat kuitenkin päätöksissään katsoneet, ettei aiheettomasti maksettua työkyvyttömyyseläketä voida periä takaisin pidemmältä ajalta kuin työkyvyttömyyseläke on eläkelaitoksen päätöksellä takautuvasti tarkistettu. Tämä koskee myös esimerkiksi sellaisia väärinkäytöstilanteita, jossa työkyvyttömyyseläkkeensaaja tietoisena siitä, että hänen eläkeaikaiset säännölliset työansionsa ylittävät työkyvyttömyyseläketä koskevat ansiorajat, ei ilmoita tästä työskentelystään eläkelaitokselle.

Eläkelaitosten mahdollisuudet valvoa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ansiorajojen ylittymistä ja ryhtyä oma-aloitteisesti toimenpiteisiin työkyvyttömyyseläkkeiden tarkistamiseksi nojaa pitkälti verottajalta saatuihin tietoihin. Eläkelaitokset saavat verottajalta tiedot eläkkeensaajien ansiotuloista viiveellä, koska verotuksessa verovuoden työansiot vahvistetaan verovuotta seuraavan vuoden lokakuussa. Näin ollen voimassa olevien lakien mukainen määräaika tarkistaa työkyvyttömyyseläke ainoastaan yhden vuoden ajalta takautuvasti johtaa siihen, että eläkelaitoksilla on rajalliset mahdollisuudet puuttua tilanteisiin, joissa eläkkeensaaja on työskentelystään eläkelaitokselle ilmoittamatta saanut työkyvyttömyyseläketä aiheettomasti.

Yksityisten alojen eläkelaitosten Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin ilmoittamien tietojen mukaan vuonna 2010 eläkelaitokset antoivat työkyvyttömyyseläkkeitä koskevan lakkauttamispäätöksen yhteensä 239 tapauksessa. Näistä tapauksista lakkauttamisperuste oli syntynyt kahdessa tapauksessa vuonna 2004, yhdessä tapauksessa vuonna 2005, kahdeksassa tapauksessa vuonna 2006, 11 tapauksessa vuonna 2007, 44 tapauksessa

vuonna 2008, 109 tapauksessa vuonna 2009 ja 63 tapauksessa vuonna 2010. Näin ollen arviolta noin puolessa vuonna 2010 lakkautetuista tapauksista lakkauttamisperuste oli syntynyt yli vuotta aikaisemmin kuin eläkelaitokset olivat ryhtyneet lakkauttamistoi-menpiteisiin. Näissä tapauksissa työkyvyttö-myyseläkettä ei voitu työkyvyttömyyseläkkeen yhden vuoden takautuvan tarkistamisajan vuoksi lakkauttaa lakkauttamisperusteen syntymisestä lukien vaan myöhemmästä ajankohdasta. Myös Eläketurvakeskuksen eläkelaitoksilta vuosilta 2005—2009 saamat tiedot tukevat sitä, että arviolta noin puolessa työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamispäätöksistä lakkauttamisperuste on syntynyt ennen yhden vuoden takautuvaa tarkistamisai-kaa.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamista, tarkistamista ja sen maksamisen keskeyttämistä koskeva yhden vuoden takautuva määräaika pidennettäisiin kahdeksi vuodeksi, eläkelaitoksilla olisi verottajalta saatujen tulotietojen perusteella riittävästi aikaa selvittää työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisperusteen olemassaoloa ja tarvittaessa lakkauttaa työkyvyttömyyseläke lakkauttamisperusteen syntymisestä alkaen. Eläketurvakeskuksen yksityisten alojen eläkelaitoksilta saami-en lukujen perusteella arviolta 85—90 prosentissa niistä tapauksista, joissa eläkelaitokset ovat antaneen työkyvyttömyyseläkkeestä lakkauttamispäätöksen, työkyvyttömyyseläke olisi voitu lakkauttaa lakkauttamisperusteen syntymisestä lukien kahden vuoden takautuvan tarkistamisajan puitteissa.

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen työ-eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä

TyEL:n 92 §:ssä säädetään ensisijaisten etuuksien vähentämisestä työeläkkeestä ja perhe-eläkkeestä. Pykälän mukaan tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän sama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Pykälässä tarkoitettuja ensisijaisia etuuksia ovat: TapL:n säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke, LiikvakL:n nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus tai eläke, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta an-

netun lain (625/1991) nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta an-netun lain (626/1991) nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus, sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko ja sotilastapaturmalain (1211/1990) nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

TyEL:n 92 §:ää vastaavat säännökset ovat myös MEL:n 97 §:ssä ja YEL:n 85 §:ssä. MYEL:n mukaisiin eläkkeisiin sovelletaan MYEL:ssä olevan viittaussäännöksen nojalla TyEL:n 92 §:ää. Mainittujen pykälien asiasältöä vastaavat säännökset olivat myös ennen vuotta 2007 voimassa olleissa yksityisten alojen työeläkelaisissa. Näissä vanhoissa työ-eläkelaeissa oli kuitenkin myös poikkeus-säännös edellä kuvatusta ensisijaisten etuuksien vähentämisestä koskevasta säännöksestä. Tämän poikkeussäännöksen mukaan sellaista ensisijaista etuutta, jonka työntekijä tai yrittäjä oli saanut vähintään kolmen vuoden ajan ennen työeläkelakien mukaista eläketapahtumaa, ei otettu huomioon siltä osin kuin ensisijainen etuus ei ylittänyt työeläketapahtumaa edeltänyttä ensisijaisen etuuden tasoa. Näin ollen tämän niin sanotun kolmen vuoden säännöksen perusteella ensisijainen etuus saattoi jäädä vähentämättä työeläkkeestä.

Mainittu kolmen vuoden säännös jätettiin pois vuoden 2007 alusta voimaan tulleista yksityisten alojen työeläkelaeista. Säännöksen poisjättämistä perusteltiin TyEL:ia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 45/2005 vp.) sillä, että säännöstä oli jouduttu sovel-tamaan käytännössä vain harvoin ja säännök-sen poisjättäminen selkeyttäisi yksityisten alojen työeläkelakeja ja niiden toimeenpanoa. Säännöksen poisjättämistä perusteltiin myös sillä, että se mahdollisti etuuksilla spe-kuloinnin.

Kolmen vuoden säännöksen jättäminen pois voimassa olevista yksityisten alojen työ-eläkelaeista merkitsee, että ensisijainen etuus on vähennettävä työeläkkeestä siitä riippumatta, kuinka pitkään henkilölle on maksettu ensisijaista etuutta ennen työeläkkeen hake-mista. Nykyinen tilanne voi johtaa joissakin tapauksissa kohtuuttomana pidettävään lop-putulokseen yksittäisen henkilön työeläke-turvan osalta, koska ensisijaisen etuuden rin-nalla tehdyn työn perusteella karttuneesta

työeläkkeestä ei ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen välttämättä jää työeläkettä maksuun. Erityisesti yrittäjät, jotka itse maksavat kokonaan työeläkevakuutusmaksunsa, saattavat kokea tilanteen epäoikeudenmukaisena. Eläketurvakeskus on arvioinut vuoden 2008 joulukuussa maksussa olleiden ensisijaisten etuuksien, joita maksettiin osaeläkkeenä ja joiden rinnalla oli työeläkeläkiin mukaista työskentelyä, perusteella, että kolmen vuoden säännöksen puuttuminen voisi vaikuttaa kysymyksessä olevana ajankohdantana noin 3 000 henkilön työeläketurvaan heikentävästi. Voimassa oleva lainsäädäntö ei myöskään kannusta työntekoon, koska ensisijaisen etuuden rinnalla tapahtunut työskentely ei välttämättä lisää maksettavan työeläkkeen määrää.

Edellä mainittujen epäkohtien korjaamiseksi TyEL:n 92 §:ään, MEL:n 97 §:ään ja YEL:n 85 §:ään tulisi lisätä säännös, joka estäisi ensisijaisen etuuden rinnalla tapahtuneesta työskentelystä kartoitettua työeläketurvan vähentymisen ensisijaisen etuuden vuoksi ja joka samalla kuitenkin myös estäisi etuuksilla spekuloinnin. Lisäksi jos ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on ollut ennen vuotta 2004, ensisijaista etuutta ei tulisi vähentää ollenkaan työeläkkeestä. Tällöin myös mainittujen pykälien ensisijaisten etuuksien luettelosta tulisi tarpeettomana poistaa sotilasvammalain mukainen elinkorke, koska mainitun elinkoron myöntäminen on päättynyt jo ennen vuotta 2004.

Ensisijaisten etuuksien huomioon ottaminen ennen vuotta 2005 yhteensovitettuna edunjäntjän eläkkeen jälkeen myönnettävissä perhe-eläkkeessä

Ennen vuotta 2005 voimassa olleiden yksityisten alojen työeläkelakien mukaan työeläkkeiden yhteismäärä rajattiin siten, että niiden yhteismäärä oli enintään yhteensovitusrajan suuruinen eli enintään 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusperusteena käytettiin korkeinta vähintään yhden vuoden kestäneen työsuhteen eläkepalkkaa tai yrittäjätoiminnan työtuloa.

Edellä on jo todettu, että TapL:n säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke, LiikvakL:n mukainen omaan vammaan pe-

rustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke, sotilasvammalain nojalla myönnetty elinkorke ja sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke sekä tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen ansionmenetykskorvaus olivat ennen vuotta 2005 ja ovat edelleenkin ensisijaisia etuuksia lakisääteisiin työeläkkeisiin nähden. Ennen vuotta 2005 ensisijaiset etuudet maksettiin työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti, mutta ne otettiin työeläkejärjestelmän mukaisten peruseläkkeiden yhteensovituksessa huomioon siten, että ensisijaisten etuuksien ja työeläkkeiden yhteismäärä sai olla enintään työeläkkeiden yhteensovitusrajan suuruinen. Työeläkettä maksettiin ensisijaisten etuuksien vähentämisen jälkeen vain se osa, minkä ensisijaisten etuuksien määrä jäi alle yhteensovitusrajan. Jos ensisijaisten etuuksien määrä ylitti yhteensovitusrajan, työeläkejärjestelmän mukaista peruseläkettä ei jäänyt ollenkaan maksettavaksi. Ensisijaisia etuuksia, jotka olivat jatkuneet vähintään kolme vuotta ennen ensimmäistä työeläkkeen eläketapahtumaa, ei otettu huomioon työeläkkeiden yhteensovituksessa.

Vuoden 2005 työeläkeuudistuksen yhteydessä luovuttiin työeläkkeiden yhteensovituksesta. Työeläkelainsäädäntöön jäi kuitenkin edelleen muutettuina voimaan ensisijaisten etuuksien ja työeläkkeen yhteensovittamista koskevat säännökset eli säännökset ensisijaisten etuuksien vähentämisestä työeläkkeestä. Voimassa olevien yksityisten alojen työeläkelakien mukaan ensisijaiset etuudet otetaan edelleenkin huomioon työeläkettä vähentävinä etuuksina. Ne vähennetään työeläkkeestä suorana vähennyksenä.

TyEL:n 92 §:n mukaan tämän lain mukaisesta perhe-eläkkeestä vähennetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Samansisältöinen säännös on muissakin yksityisten alojen työeläkelaeissa.

Työntekijän eläkelain voimaantulon (396/2006; TyEL-VpL) 26 §:n 3 momentissa säädetään tilanteesta, jossa edunjäntjän eläke on yhteensovitettu ensisijaisen etuuden kanssa ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaan ja perhe-eläke tulee

myönnettäväksi vuoden 2005 jälkeen. Sen mukaan jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy ennen vuotta 2005 yhteensovitettun edunjättäjän eläkkeen perusteella, myös perhe-eläke yhteensovitetaan ennen vuotta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

TyEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttia vastaava säännös on myös merimieseläkelain voimaantulon annettussa laissa (1291/2006; MEL-VpL), yrittäjän eläkelain voimaantulon annettussa laissa (1273/2006; YEL-VpL) ja maatalousyrittäjän eläkelain voimaantulon annettussa laissa (1281/2006; MYEL-VpL).

Edellä tarkoitettu voimaantulolain säännös edellyttää, että eläkelaitokset ylläpitävät vanhojen työeläkelakien yhteensovitusäännösten mukaisia eläkkeenlaskentaohjelmia. Sekä vanhojen että uusien säännösten mukaisen laskentaohjelmien ylläpitäminen aiheuttaa eläkelaitoksissa kaksinkertaisen työmäärän ja tulee myös taloudellisesti kalliiksi. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena huomioon ottaen, että huomattavasti suurimmassa osassa niistä perhe-eläkkeistä, joissa ensisijaisen etuuksien yhteensovitus tulisi mainitun voimaantulolain säännöksen mukaan tehdä vanhojen säännösten mukaisesti, perhe-eläkkeen suuruus ei muuttuisi vaikka ensisijaisten etuuksien yhteensovittaminen tehtäisiin uusien ensisijaisten etuuksien vähentämistä koskevien säännösten mukaisesti.

Edellä mainituista syistä on perusteltua, että perhe-eläke yhteensovitettaisiin uusien ensisijaisten etuuksien vähentämistä koskevien säännösten mukaisesti, vaikka edunjättäjän työeläke olisi aikanaan yhteensovitettu ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten perusteella. Koska perhe-eläkkeen kokonaismäärä uusien säännösten perusteella yhteensovitettuna voisi kuitenkin eräissä, lukumääräisesti melko harvoissa tilanteissa muodostua pienemmäksi kuin ennen 2005 voimassa olleiden säännösten mukaisesti yhteensovitettuna, perhe-eläkkeeseen tulisi

näissä tilanteissa soveltaa jatkossakin vanhoja yhteensovitusäännöksiä. Vanhojen säännösten mukaisesti yhteensovitettavan perhe-eläkkeen laskeminen voisi kuitenkin tapausten pienen lukumäärän vuoksi tapahtua eläkelaitoksissa manuaalisesti, joten eläkelaitoksissa voitaisiin perhe-eläkkeiden yhteensovituksen osalta luopua kalliiksi tulevien vanhojen laskentaohjelmien ylläpitämisestä.

Eläkkeen myöntäminen väliaikaisella päätöksellä

TyEL:n 133 ja 134 §:ssä säädetään väliaikaisen päätöksen antamisesta silloin, kun eläkelaitos tai Eläketurvakeskus oikaisee päätöksensä muutoksenhaun yhteydessä valittajan eduksi. Koska yksityisten alojen työeläkelainsäädännössä ei ole muita säännöksiä väliaikaisen päätöksen antamisesta, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto ovat ratkaisuissaan katsoneet, että eläkelaitosten mahdollisuudet väliaikaisten päätösten antamiseen rajoittuvat muutoksenhaun yhteyteen. Näin ollen eläkelaitos ei voi myöntää eläkkeenhakijalle eläkettä väliaikaisella päätöksellä silloin, kun jokin eläkeoikeuteen tai eläkkeen määrään vaikuttava selvitys vielä puuttuu. Tällaisia puuttuvia selvityksiä voivat olla esimerkiksi vahvistettu tieto ulkomaan vakuutuskausista ja ensisijaisia etuuksia koskeva päätös. Eläkelaitoksen on odotettava puuttuvan selvityksen saapumista ja annettava sitten lopullinen valituskelppoinen päätös.

Eläkkeenhakijan toimeentulon kannalta on tärkeää, että eläkelaitokset voisivat väliaikaisella päätöksellä myöntää ja maksaa eläkettä mahdollisimman pian, vaikka jokin selvitys asiasta vielä puuttuisi. Tämän vuoksi yksityisten alojen eläkelakeihin tulisi lisätä säännös, jonka perusteella eläkelaitokset voisivat antaa väliaikaisia päätöksiä. Myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia (612/2006) tulisi muuttaa siten, että myös luopumistuesta voitaisiin antaa väliaikainen päätös, koska luopumistuki määräytyy työeläkkeen tavoin ja luopumistuen osalta noudatetaan vastaavanlaista päätöksenanto- ja muutoksenhakumenettelyä kuin yksityisten alojen työeläkelaeissa.

Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien eläkelaitosten välinen kustannusten selvittely

Vuoden 2004 alusta yksityisten ja julkisten alojen työeläkelainsäädäntöön otettiin säännökset viimeistä eläkelaitosta koskevasta järjestelystä. Järjestelyn tarkoituksena on helpottaa eläkkeenhakijan ja -saajan kannalta eläkeasioiden hoitamista. Järjestelyn piiriin kuuluu koko yksityisten alojen eläkejärjestelmä ja julkisten alojen eläkejärjestelmistä kunnallinen eläkejärjestelmä, valtion eläkejärjestelmä, evankelis-luterilaisen kirkon eläkejärjestelmä ja Kansaneläkelaitoksen henkilöstön toimeisuhde-eläkkeitä koskeva järjestelmä. Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyssä eivät ole mukana Suomen Pankin eläkesääntön, ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006), Ahvenanmaan maakuntalain (ÅFS 54/2007), kansanedustajain eläkelain (329/1967) ja tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) mukaiset eläkkeet eikä näitä eläkkeitä toimeenpaneavat julkisten alojen eläkelaitokset. Viimeisen eläkelaitoksen järjestely tulee sovellettavaksi silloin, kun henkilö on ollut eläkevakuutettuna sekä yksityisten alojen että vähintään yhdessä järjestelyn piiriin kuuluvassa julkisten alojen eläkelaitoksessa tai vähintään kahdessa julkisten alojen eläkelaitoksessa.

Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyssä eläkkeenhakija saa laissa säädettyä toimivaltaiselta viimeiseltä eläkelaitokselta (jäljempänä Vilma-eläkelaitos) päätösyhdistelmän kaikista järjestelyn piiriin kuuluvista eläkkeistään. Päätösyhdistelmän antamisen lisäksi Vilma-eläkelaitos hoitaa myös päätösyhdistelmän mukaisten eläkkeiden maksamisen ja eläkkeisiin liittyvät muut tehtävät myös muiden viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn piiriin kuuluvien eläkelaitosten puolesta.

TyEL:n 183 §:ssä on säännökset yksityisten alojen ja julkisten alojen eläkelaitosten keskinäisen vastuunjaon selvittelystä. Pykälän 2 momentin mukaan Eläketurvakeskus selvittää kalenterivuositain eläkelaitosten keskinäisen vastuun kustannuksista. Tämän selvityksen perusteella Eläketurvakeskus määrää eläkelaitokselle hyvityksen niistä kustannuksista, joista jokin muu eläkelaitos on vastuussa, ja maksun sen vastuulle tule-

vista kustannuksista. Hyvitys ja maksu korkoineen sekä niiden suorittamiseksi mahdollisesti määrättävä ennakko määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamien vastuujakoperusteiden mukaan, lukuun ottamatta yksityisten ja julkisten alojen välistä kustannusten selvittelyä, jonka osalta noudatetaan Eläketurvakeskuksen ja julkisten alojen eläkelaitosten sopimusta kustannusten selvittelystä.

TyEL:n 183 §:n 4 momentin mukaan jos yksityisten alojen eläkelaitosten kesken syntyy erimielisyyttä kustannusten jaosta, Eläketurvakeskus ratkaisee asian.

TyEL:n 183 §:n 2 momentissa säädetty sopimusmenettely koskee yksinomaan viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien eläkelaitosten toistensa puolesta maksamien kustannusten selvittelyä. Eläketurvakeskus ja viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien julkisten alojen eläkelaitosten kesken on tehty 2 momentissa tarkoitettu sopimus kustannusten selvittelystä. Sopimuksessa Eläketurvakeskus edustaa yksityisten alojen eläkelaitoksia. Käytännössä viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn liittyvä kustannustenjako on vakiintunut eläkelaitosten välillä. Viimeisimmässä Eläketurvakeskuksen ja julkisten alojen eläkelaitosten tekemässä kustannusten selvittelysopimuksessa on yksinomaan viitattu TyEL:n 183 §:n 2 momentin mukaisesti vastuunjakoperusteisiin siten, että yksityisten ja julkisten alojen eläkelaitosten välinen kustannustenjako tapahtuu vastuunjakoperusteiden mukaisesti. Lisäksi viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn piiriin kuuluvien eläkelaitosten kesken on olemassa yhteisymmärrys siitä, että kustannukset eläkelaitosten kesken voisivat jakautua suoraan TyEL:n 183 §:ssä mainittujen vastuunjakoperusteiden nojalla ja erillisestä kustannusten selvittelysopimuksen tekemisestä voitaisiin luopua.

Edellä olevan perusteella TyEL:in 183 §:ää tulisi muuttaa siten, että Eläketurvakeskuk-sella olisi suoraan lain nojalla toimivalta selvityksensä perusteella määrätä kustannusten- jaosta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien jakoperusteiden mukaan myös silloin, kun kysymyksessä on julkisten alojen eläkelaitosten osalta viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn liittyvästä kustannusten selvittelystä. Tämän muutoksen myötä Eläketurvakes-

kuksella tulisi olla myös oikeus ratkaista eläkelaitosten erimielisyydet kustannusten jaosta riippumatta siitä, onko erimielisyyksien osapuolina yksityisten alojen tai julkisten alojen eläkelaitoksia.

TyEL:n 184 §:n mukaan Eläketurvakeskus antaa yksityisten alojen eläkelaitoksille päätöksen 183 §:ssä tarkoitettujen kustannusten jakamisesta. Yksityisten alojen eläkelaitokset voivat myös hakea muutosta saamaansa päätökseen. Jos TyEL:n 183 §:ää muutettaisiin edellä tarkoitettulla tavalla, pitäisi myös 184 §:ää muuttaa siten, että pykälässä tarkoitettu päätös annettaisiin myös julkisten alojen eläkelaitoksille ja niillä olisi myös oikeus hakea päätökseen muutosta.

Yksityisten alojen eläkejärjestelmässä eläkelaitosten vastuunjaolla on alkuaan tarkoitettu vain yksityisen alojen eläkejärjestelmän yhteisesti kustannettavien TyEL-, MEL- ja YEL-eläkekustannusten jakamista edellä tarkoitettua eläketurvaa toimeenpaneville eläkelaitoksille. Vuosien kuluessa vastuunjako- perusteisiin on kuitenkin lisätty osia, jotka koskevat kustannusten jakamista eläkelaitosten välillä; kuten eläkelaitoksen muiden eläkelaitosten puolesta maksamat eläkeosat, työttömyysvakuutusrahaston maksun jakaminen eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskuksen kustannusosuudet eläkelaitoksille. Siten nykyisin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vastuunjakoperusteissa määrätään yksityisten alojen eläkelaitosten yhteisesti kustannettavien eläkekustannusten vastuunjaon lisäksi muunkinlaisesta kustannusten jakamisesta, jonka on yksityisten alojen eläkejärjestelmässä perinteisesti katsottu kuuluvan kustannustenjakoon. Näin ollen kustannustenjakoperusteet-käsite kuvaisi paremmin sitä, mistä nykyisissä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vastuunjakoperusteissa on määrätty. Tämän vuoksi TyEL:n 183 §:n 2 momentissa ja eräissä muissa yksityisten alojen eläkelakien säännöksissä oleva vastuunjakoperusteet-käsite olisi syytä muuttaa kustannustenjakoperusteet -käsitteeksi.

Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 5 §:ssä viitataan TyEL:n 183 §:n 2 momentin vastuunjakoperusteisiin, joten myös mainitussa 5 §:ssä olevat maininnat vastuunjakoperusteista tulisi muuttaa kustannustenjakoperusteet -käsitteeksi.

Eläkeoikeuden siirtämistä Suomen työeläkejärjestelmän ja EY:n eläkejärjestelmän välillä koskevan päätöksen poistaminen

Eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain (165/1999) 11 §:ssä säädetään muutoksenhaku tässä laissa tarkoitettussa eläkeoikeuden siirtämisestä koskevassa asiassa annettuun päätökseen ja päätöksen poistamisesta. Pykälän 2 momentin nojalla toimivalta päätöksen poistamiseen on vakuutusosiokeudella.

Suomen työeläkejärjestelmässä toimivalta päätöksen poistamiseen on vuoden 2007 alusta voimaan tulleilla lainmuutoksilla siirretty vakuutusosiokeudelta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan huomattu muuttaa edellä mainitun lain 11 §:n 2 momenttia. Perusteita sille, että kysymyksessä olevassa laissa tarkoitettua päätöksen poistomenettelyä poikkeaisi Suomen työeläkejärjestelmässä yleisesti käytössä olevasta päätöksen poistomenettelystä, ei ole. Tämän vuoksi mainitun lain 11 §:n 2 momenttia tulisi muuttaa siten, että jatkossa toimivalta päätöksen poistamiseen olisi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalla. Samalla pykälän 3 momentissa oleva maininta asianomaisesta muutoksenhakulautakunnasta olisi syytä täsmentää työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnaksi, sillä kysymyksessä olevissa asioissa ainoa toimivaltainen muutoksenhakulautakunta on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta.

1.2 Keskeiset ehdotukset

Osa-aikaeläke

TyEL:n 16 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti. Se koskisi tilanteita, jossa osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän osa-aikatyötä koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta ollenkaan tai hänen työaikaansa on vähentynyt irtisanomisajalla siten, ettei pykälän 4 momentin 1 kohdan mukainen työajan edellytys enää täyty. Uuden 6 momentin perusteella työntekijän oikeus osa-aikaeläkkeeseen jatkuisi edellä tarkoitetuissa

tilanteissa vielä kuuden viikon ajan osa-aikatyön irtisanomisajalla. Jos irtisanomisai-ka olisi näissä tilanteissa lyhyempi kuin kuu-si viikkoa, oikeus osa-aikaeläkkeeseen päät-tyisi samaan aikaan kuin irtisanomisaikakin. Vastaavanlainen muutos tehtäisiin myös MEL:iin, YEL:iin ja MYEL:iin. Ehdotettu muutos selkeyttäisi mainittujen lakien sovel-tamista ja saattaisi osa-aikaeläkkeellä olevat keskenään nykyistä yhdenvertaisempaan asemaan. Muutos myös parantaisi hieman kysymyksessä olevien henkilöiden eläketur-va.

Voimassa olevan TyEL:n 20 §:n 1 §:n 1 kohdan ja työeläkejärjestelmässä vakiintu-neen ratkaisukäytännön perusteella osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos osa-aikatyön ansiotulot ovat muuttuneet pysyvästi yli 10 prosenttia niistä palkkakertoimella tarkistetusta osa-aikatyön ansiotuloista, jotka olivat perusteena osa-aikaeläkettä määrätä-essä. Tätä kymmenen prosentin muutosta pi-detään kuitenkin yksityisten alojen työeläke-järjestelmän toimeenpanon kannalta liian pienenä, koska osa-aikatyön ansiot vaihtelevat monesta eri syystä ja osa-aikaeläkkeiden tarkistuksia joudutaan tekemään paljon.

Edellä olevan perusteella TyEL:n 20 §:n 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutetta-vaksi siten, että osa-aikaeläkkeen määrää tar-kistetaan, jos osa-aikatyön aikaisissa ansiois-sa on tapahtunut pysyvä merkittävä muutos. Merkittävällä muutoksella tarkoitettaisiin vä-hintään 15 prosentin muutosta osa-aikatyön ansiotuloissa. Ehdotetusta muutoksesta olisi tarpeen säätää laissa, koska nykyisessä sään-nöksessä olevan osa-aikatyön ansiotulojen olennaisen muutoksen tulkinta perustuu vuo-sia jatkuneeseen vakiintuneeseen ratkaisu-käytäntöön. Samalla lainkohdan sanamuotoa tarkistettaisiin vastaamaan sen alkuperäistä tarkoitusta ja vakiintunutta ratkaisukäytäntöä siitä, että osa-aikatyön ansiotulojen muutosta verrataan tarkasteluajankohdan tasoon palk-kakertoimella tarkistettuihin osa-aikatyön an-siotuloihin, jotka olivat osa-aikaeläkettä mää-rättäessä. Samanlaiset muutokset tehtäisiin myös MEL:n 20 §:ään, YEL:n 17 §:ään ja MYEL:n 40 §:ään.

TyEL:n 22 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että osa-aikaeläke lakkautetaan myös silloin, kun osa-aikaeläkkeellä oleva alkaa

saada TyEL:n 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua muuta omaan työskentelyyn pe-rustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista etuutta. Samanlainen muutos tehtäisiin myös MEL:n 22 §:ään ja YEL:n 19 §:ään. MYEL:ssä asian osalta viitataan TyEL:n 22 §:ään, joten ehdotettu muutos koskisi myös MYEL:n osa-aikaeläkkeitä.

Ehdotettu muutos perustuu siihen, että ky-symyksessä oleva muu oma eläke tai ulko-mainen etuus on jo nyt osa-aikaeläkkeen myöntämisen estävä etuus, joten osa-aikaeläke pitäisi voida myös lakkauttaa täl-laisen eläkkeen tai etuuden vuoksi. Jos tällai-nen omaan työskentelyyn perustuva eläke on kuitenkin maksettu kertasuorituksena, sitä ei ole käytännössä pidetty osa-aikaeläkkeen saamisen esteenä. Näin ollen tällainen kerta-suoritettu muu oma eläke ei olisi myöskään osa-aikaeläkkeen lakkauttamisen peruste.

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkis-taminen

Esityksessä ehdotetaan, että TyEL:n ja MEL:n 51 §:ssä ja YEL:n 48 §:ssä oleva työ-kyvyttömyyseläkkeen takautuvaa tarkista-mista koskeva yhden vuoden aika muutetaan kahdeksi vuodeksi. Viittaussäännöksen kaut-ta muutos koskisi myös MYEL-työkyvyttömyyseläkkeitä.

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuvan tar-kistusajan pidentäminen vuodella parantaisi oleellisesti eläkelaitosten mahdollisuuksia eläkeaikaisen työskentelyn jälkikäteiseen valvontaan. Eläkelaitoksille jäisi verottajalta saatujen työansiotietojen perusteella riittä-västi aikaa selvittää ja ratkaista, onko työky-vyttömyyseläkkeen rinnalla tapahtuneella työskentelyllä vaikutusta henkilön oikeuteen saada työkyvyttömyyseläkettä. Tämä vähen-täisi työkyvyttömyyseläkettä saavien mah-dollisuuksia hyötyä siitä, jos he ovat laimin-lyöneet ilmoittaa eläkelaitokselle työkyvyt-tömyyseläkkeeseensä vaikuttavista olosuh-demuutoksista. Ehdotettu muutos saattaisi myös olosuhteiden muutosta koskevan ilmoi-tusvelvollisuutensa lainmukaisesti ajallaan hoitaneet ja ilmoitusvelvollisuutensa laimin-lyöneet työkyvyttömyyseläkkeensaajat eläke-turvan kannalta nykyistä tasavertaisempaan asemaan.

Takautuvan tarkistusajan pidentämisen myötä eläkelaitoksille tulisi myös mahdollisuus periä aiheettomasti maksettu työkyvyttömyyseläke takaisin nykyisen yhden vuoden sijasta kahdelta vuodelta. Yksityisten alojen työeläkelaeissa olevien takaisinperintäsäännösten mukaan eläkelaitoksen on perittävä aiheettomasti maksettu eläke takaisin. Eläkelaitos voi kuitenkin luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä joko kokonaan tai osittain, jos se katsotaan kohtuulliseksi eikä eläkkeen aiheeton maksaminen ole johtunut eläkkeensaajan vilpillisestä menettelystä.

Koska ehdotettu takautuvan tarkistusajan pidentäminen koskisi myös sellaisia tilanteita, joissa eläkkeensaaja ei ole tahallisesti jättänyt ilmoittamatta työkyvyttömyyseläkkeeseensä vaikuttavista olosuhdemuutoksista, eläkelaitoksen tulisi näissä tilanteissa jo voimassa olevien takaisinperintäsäännösten mukaisesti harkita, voidaanako aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä kohtuullisuussyistä luopua kokonaan tai osittain. Jos kysymyksessä on työkyvyttömyyseläkkeen saajan vilpillisestä menettelystä johtunut aiheeton maksu, liikaa maksettu eläke on voimassa olevien säännösten mukaan kuitenkin aina perittävä takaisin.

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen työeläkkeestä ja perhe-eläkkeestä

Esityksessä ehdotetaan, että TyEL:n 92 §:ään, MEL:n 97 §:ään ja YEL:n 85 §:ään lisätään uusi säännös, jonka perusteella työeläke olisi aina vähintään sen suuruinen kuin mitä sitä on karttanut ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen tehdystä työstä.

Edellä mainittuihin pykäliin lisättäisiin myös uusi säännös, jonka perusteella ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehtäisi ollenkaan, jos ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004. Tällöin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumasta muutoksen voimaantulon jälkeen sattuvaan eläketapahtumaan olisi kulunut niin useita vuosia, ettei ensisijaisen etuuden vähentämistä työeläkkeestä voida pitää perusteltuna huomioon ottaen sen, että vuoden 2006 loppuun saakka ensisijaisia etuuksia ei vähen-

netty työeläkkeestä, jos ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumasta työeläkkeen eläketapahtumaan oli kulunut vähintään kolme vuotta. Samalla ehdotetaan, että TyEL:n 92 §:ssä, MEL:n 97 §:ssä ja YEL:n 85 §:ssä oleva maininta sotilasvammalain mukaisen elinkoron vähentämisestä ensisijaisena etuutena työeläkkeestä poistettaisiin, koska sotilasvammalain mukaiset elinkorot perustuvat aina ennen vuotta 2004 tapahtuneeseen vahinkotapahtumaan.

Edellä tarkoitettujen muutosten ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2013 alusta. Tämä olisi ehdotettujen muutosten aikaisin mahdollinen voimaantuloajankohta, koska muutokset edellyttäisivät ennen niiden voimaantuloa eläkelaitosten laskentaohjelman muuttamista. Muutoksia sovellettaisiin niihin työeläkkeisiin, joiden eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen.

Kolmen vuoden säännön jäätyä pois työeläkelainsäädännöstä vuoden 2007 alusta, eläkelaitokset ovat vähentäneet ensisijaisia etuuksia useissa sellaisissa tapauksissa, joissa nyt ehdotetut muutokset jättäisivät eläkkeensaajalle nykyistä enemmän työeläkettä maksuun. Tämän vuoksi ehdotettuja muutoksia koskevassa voimaantulosäännöksessä annettaisiin edellä tarkoitetuille eläkkeensaajille mahdollisuus hakea työeläkkeensä määräytymistä ehdotettujen säännösten perusteella. Tällöin eläke määräytyisi ehdotettujen säännösten perusteella hakemusta seuraavan kalenterikuukauden alusta alkaen, ei kuitenkaan ajalta ennen muutosten voimaantuloa. Jos hakemus kuitenkin tehtäisiin kuuden kuukauden kuluessa muutosten voimaantulosta, työeläkkeen uudelleenmäärittely voisi tapahtua vuoden 2013 alusta alkaen. Tämä kuuden kuukauden takautuva hakemus- ja uudelleenmäärittelyaika antaisi muutoksen voimaantulovaiheessa kysymyksessä oleville henkilöille riittävästi aikaa saada tietoa muutuneesta lainsäädännöstä ja reagoida siihen siten, ettei oikeudenmenetyksiä tapahtuisi. Muussa tilanteessa takautuvaa hakemus- ja uudelleenmäärittelyaikaa ei olisi, sillä työeläkkeen takautuvalla uudelleenmäärittelyllä saattaisi olla vaikutuksia muihin etuuksiin, muun muassa kansaneläkkeeseen ja eläkkeensaajan asumistukeen. Näin voitaisiin useimmiten välttyä esimerkiksi kansaneläk-

keen ja eläkkeensaajan asumistuen mahdolliselta takaisinperinnältä. Edellä tarkoitettu työeläkkeen uudelleenmäärittely koskisi sellaisia ensisijaisella etuudella vähennettyjä työeläkkeitä, joiden eläketapahtuma on sattunut ajalla 1.1.2007—31.12.2012. Eläketurvakeskuksen karkean arvion mukaan tällaisia eläkkeitä olisi 200—400 kappaletta.

Ensisijaisten etuuksien huomioon ottaminen ennen vuotta 2005 yhteensovitun edunjäätäjän eläkkeen jälkeen myönnettävässä perhe-eläkkeessä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi TyEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttia, MEL-VpL:n 20 §:n 3 momenttia, YEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttia ja MYEL-VpL:n 25 §:n 3 momenttia. Ehdotetun muutoksen mukaan sellainen perhe-eläke, joka perustuu edunjäätäjän ennen vuotta 2005 voimassa olleiden työsuhdelakien mukaisesti määräytyneeseen ja yhteensovitettuun eläkkeeseen, määräytyisi jatkossa siten, että perhe-eläkkeen perusteena olisi edunjäätäjän eläke, josta on poistettu ensisijaisten etuuksien yhteensovituksen vaikutus. Tämän jälkeen ensisijaiset etuudet vähennettäisiin suoraan perhe-eläkkeestä voimassa olevissa yksityisten alojen työeläkelaeissa olevien ensisijaisten etuuksien vähentämistä koskevien säännösten mukaisesti. Jos perhe-eläkkeen yhteismäärä muodostuisi kuitenkin näiden uusien ensisijaisten etuuksien vähentämistä koskevien säännösten perusteella pienemmäksi kuin kysymyksessä olevien voimaanpanolakien säännösten mukaisesti määräytyvä perhe-eläke, perhe-eläke määräytyisi kuten nykyisinkin vanhojen yhteensovitussäännösten perusteella.

Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi perhe-eläkkeen kokonaismäärään. Edunjäätäjän lesken ja lasten keskinäisten osuuksien suuruuteen ehdotettu muutos saattaisi kuitenkin hieman vaikuttaa, koska ensisijaisten etuuden vähentävä vaikutus leskeneläkkeeseen ja lapseneläkkeeseen otettaisiin huomioon suoraan kunkin edunsaajan osuudessa. Sovellettavien säännösten osalta ratkaisevaa olisi kuitenkin aina perhe-eläkkeen kokonaismäärien välillä tehty vertailu. Vanhoja yhteensovitussäännöksiä sovellettaisiin vain niissä tilanteissa,

joissa perhe-eläkkeen kokonaismäärä olisi uusien säännösten mukaisesti laskettuna pienempi.

Ehdotetun muutoksen myötä eläkelaitokset voisivat luopua ensisijaisten etuuksien osalta perhe-eläkkeiden vanhoja yhteensovitussäännöksiä koskevista laskentaohjelmista ja näin pienentää eläketurvan toimeenpanokustannuksia. Niissä tapauksissa, joissa vanhoja ensisijaisten etuuksien yhteensovitussäännöksiä jouduttaisiin soveltamaan vielä jatkossakin, perhe-eläkkeen laskeminen voisi tapahtua eläkelaitoksissa manuaalisesti, koska näitä tapauksia olisi käytännössä melko vähän.

Eläkkeen myöntäminen väliaikaisella päätöksellä

Esityksessä ehdotetaan, että TyEL:n 105 §:ään lisätään säännös, jonka perusteella eläkelaitos voisi antaa päätöksensä väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely eläkelaitoksessa kestää ja eläkelaitos on antanut asiasta lopullisen valituskelpoisen päätöksen. Väliaikaiseen päätökseen ei saisi hakea muutosta. Vastaavanlainen säännös lisättäisiin muihinkin yksityisten alojen eläkelakeihin. Myös maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että myös luopumistuesta olisi mahdollista antaa väliaikainen päätös.

Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on turvata eläkkeenhakijan toimeentuloa tilanteessa, jossa eläkelaitokselta puuttuu jokin eläkkeeseen vaikuttava selvitys ja lopullisen päätöksen antaminen tämän vuoksi viivästyy. Ehdotetun säännöksen perusteella eläkelaitoksella ei olisi kuitenkaan velvollisuutta antaa väliaikaista päätöstä, vaan se voisi yksittäistapauksittain harkinta, onko tilanne sellainen, että asiassa on syytä antaa väliaikainen päätös.

Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien eläkelaitosten välinen kustannusten selvittely

Viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvien eläkelaitosten kesken on olemassa yh-

teisyymmärrys siitä, että niiden välisten viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn liittyvien kustannusten jakoperusteet voisivat jatkossa määräytyä suoraan TyEL:n 183 §:ssä mainittujen vastuunjakoperusteiden mukaan. Tämän vuoksi mainittua pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että Eläketurvakeskuksella olisi oikeus selvityksensä perusteella määrätä yksityisten ja julkisten alojen eläkelaitosten kustannustenjaosta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien jakoperusteiden mukaan myös silloin, kun kysymyksessä on viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä johtuvasta eläkelaitosten välisestä kustannusten selvittelystä. Tällöin säännös yksityisten alojen ja julkisten alojen eläkelaitosten välistä kustannusten selvittelyä koskevasta sopimisesta poistettaisiin pykälästä. Samalla pykälässä oleva säännös Eläketurvakeskuksen oikeudesta ratkaista yksityisten alojen eläkelaitosten väliset erimielisyydet kustannusten jaosta laajennettaisiin koskemaan myös julkisten alojen eläkelaitoksia.

TyEL:n 183 §:n muutosehdotuksiin liittyen myös TyEL:n 184 §, joka koskee kustannusten jakamisesta yksityisten alojen eläkelaitoksille annettavaa Eläketurvakeskuksen päätöstä, laajennettaisiin koskemaan myös julkisten alojen eläkelaitoksia. Tämä laajennus olisi tarpeellinen, jotta julkisten alojen eläkelaitokset saisivat myös mahdollisuuden valitua viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn liittyvästä eläkelaitosten välisistä kustannusten jakamista koskevasta Eläketurvakeskuksen päätöksestä. Nykyisin julkisten alojen eläkelaitoksille ei ole ollut tarpeen antaa kysymyksessä olevaa päätöstä, koska viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä niille tulevien kustannusten jakaminen on perustunut Eläketurvakeskuksen ja julkisten alojen eläkelaitosten tekemään sopimukseen.

Samalla ehdotetaan, että TyEL:n 183 §:ssä ja muuallakin yksityisten alojen eläkelainsäädännössä ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 5 §:ssä oleva vastuunjakoperusteet-käsite muutettaisiin kustannustenjakoperusteet-käsitteeksi, koska viimeksi mainittu käsite kuvaa paremmin sitä, mistä seikoista sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa jakoperusteissa nykyisin määrätään. Tämä muutos olisi puhtaasti tekninen muutos.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei olisi valtiontaloudellista merkitystä.

Osa-aikaeläkkeen määrän tarkistamisrajan nostaminen osa-aikatyön ansiotulojen yli 10 prosentin muutoksesta vähintään 15 prosentin muutokseen lisäisi hieman yksityisten alojen eläkelaitosten eläkemenoja, mutta toisaalta niiden hallinnolliset kustannukset pienensivät yhteensä arviolta 400 000—500 000 euroa vuodessa. Hallinnoimiskustannukset pienentyisivät enemmän kuin eläkemenot lisääntyisivät, joten muutoksesta syntyisi yksityisten alojen eläkejärjestelmälle jonkin verran säästöä.

Ehdotus ensisijaisten etuuskien vähentämisen lieventämisestä lisäisi yksityisten alojen eläkejärjestelmän eläkemenoja vähitellen. Ne olisivat yhteensä arviolta noin kolme miljoonaa euroa nykyistä korkeammat vuonna 2030 ja viisi miljoonaa korkeammat vuonna 2050.

Ehdotus siitä, että sellaisista perhe-eläkkeistä, jotka perustuvat ennen vuotta 2005 yhteensovitettuun edunjättäjän eläkkeeseen, ensisijaiset etuudet vähennettäisiin jatkossa TyEL:n, MEL:n, YEL:n ja MYEL:n ensisijaisia etuuskia koskevien säännösten mukaisesti, vähentäisi yksityisten alojen eläkelaitosten hallinnoimiskustannuksia yhteensä arviolta 800 000—900 000 euroa. Tämä säästö aiheutuu pääasiassa siitä, että uusittavina oleviin tietojärjestelmiin ei tarvitse rakentaa ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaista perhe-eläkkeen laskentaa.

Muilla muutoksilla ei olisi yksityisten alojen eläkejärjestelmän kannalta taloudellista merkitystä.

Eläkkeensaajien kannalta osa-aikaeläkettä koskevat muutosehdotukset parantaisivat jonkin verran niiden osa-aikaeläkettä saavien eläketurvaa, joihin muutokset kohdistuisivat. Yleensä osa-aikaeläkkeen määrän tarkistamiset johtuvat osa-aikatyön tulojen noususta. Jos osa-aikaeläkkeen tarkistaminen johtuu osa-aikatyön ansiotulojen pienentymisestä, ehdotettu muutos saattaisi hieman heikentää osa-aikaeläkkeensaajan eläketurvaa.

Ehdotus työkyvyttömyyseläkkeen takautuvan tarkistamisajan pidentämisestä yhdestä vuodesta kahteen vuoteen ei sinänsä vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkkeensaajien eläkeoikeuteen, vaan antaisi mahdollisuuden korjata heidän eläkeoikeutensa nykyistä pidemmältä ajalta yksityisten alojen työeläkelakien mukaiseksi. Muutos vaikuttaisi kuitenkin väärin perustein työkyvyttömyyseläkettä saaneiden taloudelliseen asemaan heikentävästi, koska heiltä voitaisiin periä aiheettomasti maksettua työkyvyttömyyseläkettä nykyisen yhden vuoden sijasta kahdelta vuodelta takautuvasti.

Ehdotus ensisijaisten etuuksien vähentämisen lieventämisestä parantaisi niiden henkilöiden eläketurvaa, joita muutos koskisi. Yksittäisen eläkkeensaajan kannalta muutoksella saattaisi olla huomattavakin vaikutus hänen työeläketurvansa suuruuteen.

2.2 Muut vaikutukset

Suurimmalla osalla hallituksen esityksessä ehdotetuista muutoksista on tarkoitus selkeyttää yksityisten alojen työeläkelainsäädäntöä ja helpottaa sen toimeenpanoa. Tämä vähentäisi eläkelaitosten työmäärää ja saat-

taisi eläkkeensaajat nykyistä yhdenvertaisempaan asemaan.

3 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Eläketurvakeskuksen kanssa. Valmisteluun ovat osallistuneet myös Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Esityksen valmistelun yhteydessä on kuultu valtiovarainministeriön henkilöstöpolitiikan yksikköä ja kuntakehitysyksikköä, maa- ja metsätalousministeriön maatalousosaston oikeudellista yksikköä, Kuntien eläkevakuutusta, Elinkeinoelämän keskusliittoa, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöä, Toimihenkilöjärjestö STTK:ta, Akavaa, Suomen Yrittäjät ry:tä sekä Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliittoa.

Esityksestä ei ole pyydetty kirjallisia lausuntoja, koska esityksen valmisteluun ovat osallistuneet tai sen valmistelun yhteydessä on kuultu asian kannalta keskeisiä tahoja. Lisäksi esityksessä ehdotetut muutokset ovat suurimmalta osin teknisluonteisia. Eläketurvian sisältöön ehdotetut muutokset merkitsevät useimmissa tapauksissa niille henkilöille, joihin muutos kohdistuu, hieman nykyistä parempaan eläketurvaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Työntekijän eläkelaki

16 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälässä säädetään osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksistä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta. Sen tarkoituksena olisi selkeyttää pykälän soveltamista tilanteissa, joissa työntekijä työskentelee samanaikaisesti sekä julkisten alojen eläkelakien alaisessa että tämän lain alaisessa työssä ja hänelle on julkisten alojen työskentelyn vähentymisen perusteella oikeus julkisten alojen eläkelakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen. Nykyisen pykälän sanamuotoa voidaan tulkita siten, että työntekijällä olisi oikeus myös tämän lain mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen, vaikka hän ei vähentäisi tämän lain mukaista työskentelyään ollenkaan. Uudessa 5 kohdassa edellytettäisiin, että myös tämän lain mukaisen työskentelyn ja työansioiden pitää edes jonkin verran vähentyä, jotta työntekijälle voitaisiin myöntää julkisten alojen eläkelakien perusteella myönnetyn osa-aikaeläkkeen lisäksi myös tämän lain mukaista osa-aikaeläkettä. Tällöin TyEL:n mukaisen työajan ja työansioiden ei kuitenkaan tarvitsisi vähentyä TyEL:n 16 §:n 4 momentin 1 kohdassa edellytetyllä tavalla, kunhan TyEL:n ja julkisten alojen eläkelakien piiriin kuuluvien töiden työaika ja työansiot yhteensä vähenevät edellä mainitussa lainkohdassa säädettyllä tavalla. Ehdotetun 5 kohdan lisäämisen myötä pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdan sanamuotoja pitäisi tarkistaa siirtämällä 3 kohdan lopussa oleva ja-sana 4 kohdan loppuun.

Vastaavanlainen säännös ehdotetaan jäljempänä lisättäväksi myös MEL:n 16 §:ään. Ehdotettu muutos ei koskisi YEL- ja MYEL-osa-aikaeläkkeitä, koska niiden mukaisen osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä on

aina YEL- ja MYEL-työtulojen pienentäminen puoleen YEL:n 13 §:n 4 momentin 1 kohdassa tai MYEL:n 36 §:n 4 momentin 1 kohdassa säädettyllä tavalla tai yrittäjätoiminnan lopettaminen kokonaan.

Ehdotetun säännöksen lisäämisellä TyEL:n ja MEL:n osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä koskevan pykälän sanamuoto muuttuisi vastaamaan sitä, mitä pykälässä on alun perin tarkoitettu säättää. Muutos vastaisi myös yksityisten alojen eläkelaitosten jo noudattamaa käytäntöä ja se olisi asiasisällöltään yhdenmukainen myös julkisten alojen eläkelakien kanssa. Muutoksella ei olisi vaikutusta työntekijän osa-aikaeläkkeen määrään, koska työntekijä saisi hänelle myönnettävän eläkkeen kokonaisuudessaan julkisten alojen eläkelakien nojalla, jos 5 kohdan edellytys tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen saamiseksi ei täyttyisi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 6 momentti. Säännös koskisi tilanteita, joissa osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän osa-aikatyötä koskeva työsopimus sanotaan irti siten, ettei hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta ollenkaan tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla. Ehdotetun 6 momentin mukaan työntekijän katsotaan edellä tarkoitetuissa tilanteissa, vaikka pykälän 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työaikaedellytys ei enää täytyisi, työajan vähentymisestä alkaen 6 viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset. Säännös koskisi tämän lain mukaista osa-aikaeläkettä myös silloin, kun työntekijän muun kuin tämän lain alaista, esimerkiksi julkisten alojen osa-aikatyötä koskeva virkasopimus sanotaan irti ja työaika vähenee momentissa tarkoitettulla tavalla.

17 §. *Osa-aikaeläkkeen määrä.* Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan voimassa olevassa 15 §:n

3 momentissa tarkoitettua vakiintunutta ansiota. Nykyisin pykälän 1 momentin sanamuoto kokoaikatyön vakiintuneesta ansiosta on ristiriidassa sen kanssa, mitä 15 §:n 3 momentin mukaan 17 §:ssä tarkoitetaan vakiintuneella ansiolla. Kysymyksessä olisi teknisuonteinen tarkistus. Sanamuodon tarkistuksella ei olisi vaikutusta työntekijän osaaikaeläkeoikeuteen eikä osaaikaeläkkeen määrään, sillä jo nykyisinkin momenttia sovellettaessa vakiintuneena ansiona pidetään 15 §:n 3 momentin mukaista vakiintunutta ansiota.

Pykälän 2 momentissa säädetään osaaikaeläkkeen määrän jakamisesta tilanteissa, joissa työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työeläkelakien mukaisessa ansiotyössä eli tilanteita, joissa työntekijällä on oikeus osaaikaeläkkeeseen useamman työeläkelain perusteella. Momentin sanamuotoa selkeytettiin momentin tarkoitusta vastaavaksi. Sanamuodon selkeyttämisellä ei olisi vaikutusta osaaikaeläkeoikeuteen eikä osaaikaeläkkeen määrään.

20 §. Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen. Pykälässä säädetään osaaikaeläkkeen määrän tarkistamisesta. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaisena olennaisena muutoksena osa-aikatyön ansiotuloissa on ratkaisukäytännössä vakiintuneesti pidetty yli 10 prosentin muutosta. Jotta osaaikaeläkkeiden määriä ei tarvitsisi tarkistaa yhtä useasti kuin vakiintuneeksi muodostunut ratkaisukäytäntö edellyttää, pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että osaaikaeläkkeiden määriä tarkistettaisiin vasta sitten, kun osa-aikatyön ansioissa on tapahtunut merkittävä muutos. Osa-aikatyön ansiotulojen merkittävällä muutoksella tarkoitettaisiin vähintään 15 prosentin muutosta.

Lisäksi pykälän 1 momentin 1 kohdan sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan pykälän alkuperäistä tarkoitusta siitä, mihin ansiotulotasoon osaaikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa tapahtuvaa pysyvää muutosta tulee verrata. Nykyisen lainkohdan sanamuodon mukaan osa-aikatyön ansioissa tapahtunutta muutosta tulisi verrata yleiseen palkkakehitykseen. Käytännössä osa-aikatyön aikaisia ansiotuloja ei kuitenkaan verrata yleiseen palkkakehi-

tykseen, vaan niihin palkkakertoimella tarkasteluhetken tasoon tarkistettuihin osa-aikatyön ansioihin, joita on käytetty osaaikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä tai osaaikaeläkkeen määrää myöhemmin tarkistettaessa. Tätä on lainkohtaa säätäessä myös tarkoitettu. Siten tarkasteluhetken osa-aikatyön palkan tulisi olla vähintään 15 prosenttia suurempi kuin osaaikaeläkettä aikoinaan määrättäessä oleva osa-aikatyön palkka, joka vertailun tekemistä varten tarkistetaan palkkakertoimella tarkasteluhetken tasoon. Jos siis osa-aikatyön ansiotuloissa on pysyvä muutos, joka merkittävästi poikkeaisi osaaikaeläkettä määrättäessä huomioon otetusta palkkakertoimella tarkasteluhetken tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansioista, osaaikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin.

22 §. Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen. Pykälän 1 momentissa säädetään osaaikaeläkkeen lakkauttamisen edellytyksistä viittaamalla 16 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin osaaikaeläkkeen saamisen edellytyksiin. Koska 16 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin edellytyksiin ei sisälly 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittu muu oma eläke, joka myös estää osaaikaeläkkeen saamisen, pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus myös 16 §:n 1 momentin 3 kohtaan. Koska 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainittua eläkettä ei ole kuitenkaan pidetty osaaikaeläkkeen saamisen estävänä eläkkeenä silloin, kun se on maksettu kertasuorituksena, tällaista kertasuorituksena maksettua eläkettä ei pidettäisi myöskään osaaikaeläkkeen lakkauttamisen perusteena.

Samalla pykälän 1 momentin sanamuotoa täsmennettäisiin.

Pykälään ehdotettu muutos koskisi MYEL:n 41 §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella myös MYEL-osa-aikaeläkkeitä.

51 §. Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen. Pykälässä säädetään työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasta lakkauttamisesta, tarkistamisesta ja sen maksamisen keskeyttämisestä. Pykälää muutettaisiin siten, että siinä nykyisin oleva yhden vuoden takautuva määräaika pidennettäisiin kahdeksi vuodeksi. Samalla pykälän sanamuotoa hieman täsmennettäisiin. Kahden vuoden takautuva määräaika laskettaisiin samoin kuin nykyinen vuoden takautuva määräaika eli eläkkeensaa-

jan tarkistushakemuksen eläkelaitokseen saapumista tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta taaksepäin enintään kaksi vuotta.

Ehdotettu muutos parantaisi eläkelaitosten mahdollisuuksia puuttua takautuvasti tilanteisiin, joissa työkyvyttömyyseläkkeellä oleva on saanut eläkettä, jota hänen ei lain mukaan olisi kuulunut saada. Ehdotettu muutos parantaisi myös aiheettomasti maksettujen työkyvyttömyyseläkkeiden takaisinperintämahdollisuuksia.

Ehdotettu muutos koskisi MYEL:n 58 §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella myös MYEL-työkyvyttömyyseläkkeitä.

92 §. Eläkkeestä vähennettävät etuudet. Pykälä koskee ensisijaisten etuuskien vähentämistä työeläkkeestä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ensisijaisten etuuskien vähentämistä työeläkkeestä lievennettäisiin.

Pykälän 1 momentissa olevasta ensisijaisten etuuskien luettelosta ehdotetaan poistettavaksi sotilasvammalain mukainen elinkorko, koska tällaisten elinkorkojen myöntämien on päättynyt jo ennen vuotta 2004.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös, jonka perusteella ensisijainen etuus ei vähentäisi työntekijälle myönnetyn ensisijaisten etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen tapahtuneen työnteen perusteella karttunutta työeläketurvaa. Siten työntekijän eläke olisi aina vähintään ensisijaisten etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen saatujen työansioden perusteella karttuneen eläkkeen suuruisen. Momentti ei koskisi työntekijälle mahdollisilta palkattomilta ajoilta karttuvaa eläketurvaa.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin myös uusi säännös. Sen mukaan jos ensisijaisten etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004, ensisijaista etuutta ei vähennettäisi ollenkaan työeläkkeestä.

Muilta osin pykälään ei ehdoteta asiasisällöllisiä muutoksia.

105 §. Päätös ja sen tiedoksianto. Pykälä koskee tämän lain mukaisessa asiassa annettavaa eläkelaitoksen päätöstä ja sen antamista asianosaiselle tiedoksi. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka perusteella yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos tai

viimeinen eläkelaitos voisivat antaa eläkkeen myöntämistä koskevan väliaikaisen päätöksen jo ennen kuin asia on lopullisesti käsitelty ja ratkaistu. Väliaikaisen päätöksen antaminen olisi eläkelaitoksen harkittavissa.

Eläkelaitoksessa asian lopullista käsittelyä ja ratkaisemista voi viivästyttää jokin lopulliseen päätökseen vaikuttava puuttuva selvitys. Tällaisia puuttuvia selvityksiä voi olla esimerkiksi toisen maan viranomaisen todistus ulkomaan vakuutuskausista tai ensisijaista etuutta koskeva päätös. Ehdotetun 2 momentin tarkoituksena olisi turvata eläkkeenhakijan toimeentuloa väliaikaisesti siihen saakka kunnes eläkelaitos saa puuttuvan selvityksen ja voi antaa asiassa lopullisen päätöksen. Väliaikaiseen päätökseen ei saisi hakea muutosta. Käytännössä eläkelaitoksen tulisi ilmoittaa väliaikaisessa päätöksessään, että se antaa asiassa lopullisen valituskelpoisen päätöksen sitten, kun se on saanut puuttuvan selvityksen. Lopullisella päätöksellä myönnettävä eläke saattaisi olla esimerkiksi pienempi kuin väliaikaisella päätöksellä myönnetty eläke. Lopullisella päätöksellä myönnetystä eläkkeestä voisi kuitata väliaikaisen päätöksen perusteella mahdollisesti liikaa maksetun eläkkeen.

Pykälään ehdotetun uuden 2 momentin vuoksi pykälässä nykyisin olevat 2 ja 3 momentti siirtyisivät pykälän 3 ja 4 momenteiksi.

178 §. Eläkelaitoksen vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta. Pykälässä oleva vastuujakoperusteet-sana ehdotetaan muutettavaksi kustannustenjakoperusteet-sanaksi. Kustannustenjakoperusteet-sana kuvaisi paremmin sitä, mistä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vastuunjakoperusteissa nykyisin määrätään. Kustannustenjakoa on vastuunjakoa laajempi käsite. Kustannustenjaosta vain osa on vastuunjakoa eli yksityisten alojen eläkejärjestelmän yhteisesti kustannettavien TyEL-, MEL- ja YEL-eläkekustannusten jakamista. Tämän vastuunjaon lisäksi Eläketurvakeskus selvittää vuosittain muun muassa kunkin eläkelaitoksen muiden eläkelaitosten puolesta maksamat eläkeosat, työttömyysvakuutusrahaston maksun jaon eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskuksen kustannusosuudet.

182 §. *Työttömyysvakuutusrahaston maksu.* Pykälän 3 momentissa oleva vastuujakoperusteet-sana ehdotetaan muutettavaksi kustannustenjakoperusteet-sanaksi samoin perustein kuin mitä 178 §:n kohdalla on esitetty.

183 §. *Kustannusten selvittely.* Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, että Eläketurvakeskus määrää eläkelaitokselle hyvityksen niistä kustannuksista, joista jokin muu eläkelaitos tai eläkelaitokset yhteisesti ovat vastuussa, tai 182 §:ssä tarkoitettua maksusta sekä määrää eläkelaitokselle maksun sen vastuulle tulevista kustannuksista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin eläkelaitoksiin. Viittauksen lisäämisellä on tarkoitus selventää, mitä eläkelaitoksia 2 momentti koskee. Lisäksi 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös, joka koskee Eläketurvakeskuksen ja julkisten alojen eläkelaitosten välillä tehtävää sopimusta viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn liittyvien kustannusten selvittelystä. Jatkossa myös näiden kustannukset jakaminen määräytyisi Eläketurvakeskuksen esityksestä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistamien vastuunjakoperusteiden perusteella. Näin vahvistettujen jakoperusteiden mukaisesti Eläketurvakeskus määräisi myös julkisten alojen Vilma-eläkelaitoksille hyvityksen niistä kustannuksista, joista muut viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvat eläkelaitokset ovat vastuussa, sekä määräisi viimeisen eläkelaitoksen piiriin kuuluville eläkelaitoksille maksun kunkin eläkelaitoksen vastuulle tulevista kustannuksista.

Lisäksi 2 momentissa oleva vastuujakoperusteet-sana ehdotetaan muutettavaksi kustannustenjakoperusteet-sanaksi samoin perustein kuin mitä 178 §:n kohdalla on esitetty.

Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus nykyisessä 2 momentissa mainittuun sopimukseen. Myös julkisilla eläkelaitoksilla olisi jatkossa suoraan lain nojalla velvollisuus toimittaa Eläketurvakeskukselle 1 momentissa tarkoitettuja selvityksiä varten tarvittavat tiedot Eläketurvakeskuksen määräämässä muodossa ja ajassa.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Eläketurvakeskuksella olisi

jatkossa toimivalta ratkaista erimielisyys eläkelaitosten välillä kustannusten jaosta riippumatta siitä, onko kysymyksessä yksityisten alojen vai julkisten alojen eläkelaitos.

184 §. *Päätös kustannusten jakamisesta.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa Eläketurvakeskus antaisi niin yksityisten alojen kuin julkistenkin alojen eläkelaitoksille päätöksen 183 §:ssä tarkoitettujen kustannusten jakamisesta.

185 §. *Eläkelaitosten sopimisoikeus.* Pykälässä säädetään eläkelaitosten oikeudesta yksittäistapauksissa tai toimeenpanon helpottamiseksi sopia kustannusten jaosta toisin kuin laissa säädetään. Voimassa olevaa pykälää voidaan käytännössä soveltaa tilanteissa, jossa kaksi eläkelaitosta sopivat keskenään kustannuksista tavalla, joka ei vaikuta muihin eläkelaitoksiin. Siten kysymykseen voivat tulla vain viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn kuuluvat eläkelaitokset. Tämän vuoksi pykälää ehdotetaan täsmettäväksi siten, että siitä ilmenisi nykyistä selvemmin, mitä eläkelaitoksia pykälä koskee.

1.2 Työntekijän eläkelain voimaantulolaki

26 §. Pykälän 3 momentissa säädetään tilanteesta, jossa edunjättäjän eläke on yhteensovitettu ennen vuotta 2005 voimassa olleiden työeläkelakien mukaisesti. Voimassa olevan momentin mukaan tällaisen edunjättäjän eläkkeen jälkeen myönnettävään perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, sovelletaan ennen vuotta 2005 voimassa olleita yhteensovitussäännöksiä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kysymyksessä oleviin perhe-eläkkeisiin sovellettaisiin vanhojen yhteensovitussäännösten sijasta TyEL:n 92 ja 93 §:n sekä 94 §:n 2—4 momentin säännöksiä ensisijaisen etuuksien vähentämisestä. Tällöin perhe-eläkkeen perusteena olisi edunjättäjän makssussa ollut eläke, kuitenkin niin, että edunjättäjän eläkkeestä poistettaisiin ensisijaisen etuuden aiheuttama vähennys.

TyEL:n säännösten perusteella tapahtuva ensisijaisen etuuksien vähentäminen ei saisi kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaisuutta enemmän kuin ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukainen

yhteensovitus. Jos TyEL:n säännösten soveltaminen johtaisi kokonaismäärältään pienempään perhe-eläkkeeseen kuin ennen vuotta 2005 voimassa olleet yhteensovittussäännökset, sovellettaisiin viimeksi mainittuja säännöksiä.

1.3 Merimieseläkelaki

10 §. *Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä.* Pykälässä suojataan merimiehen oikeutta 63 ikävuotta alempaan eläkeikään tilanteissa, joissa MEL-työ on päättynyt ennen ansaitun eläkeiän täyttämistä. Pykälän 2 momentista ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi säännös, jonka mukaan työntekijällä olisi oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä, jos hän on siirtynyt työhön 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen. Poistettavaksi ehdotettua säännöstä ei ole jouduttu koskaan soveltamaan käytännössä, ei edes ennen vuotta 2007 voimassa olleen MEL:n aikana, vaikka kysymyksessä oleva säännös on ollut laissa vuodesta 1987 alkaen. Lisäksi säännöksessä tarkoitettuja ulkomaisia aluksia on ollut MEL:n piirissä viimeksi 1990 luvun lopussa.

16 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 16 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

17 §. *Osa-aikaeläkkeen määrä.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 17 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

20 §. *Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 20 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

22 §. *Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 22 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

51 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 51 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

97 §. *Eläkkeestä vähennettävät etuudet.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 92 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

107 §. *Päätös ja sen tiedoksianto.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, joka vastaa asiasisällöltään edellä TyEL:n 105 §:ään ehdotettua uutta 2 momenttia. Samalla pykälän nykyiset 3 ja 4 momentti siirtyisivät 4 ja 5 momenteiksi.

158 §. *Eläkekassan vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta.* Pykälässä viitataan TyEL:n 183 §:n 2 momentissa mainittuihin vastuunjakoperusteisiin. Viittaukseen sisältyvä vastuunjakoperusteet-sana muutettaisiin kustannustenjakoperusteet-sanaksi samoin kuin edellä TyEL:n 183 §:n 2 momentin kohdalla on ehdotettu.

1.4 Laki merimieseläkelain voimaantunon

2 §. Pykälässä säädetään siitä, miten MEL:n mukainen kokoniseläke määräytyy, kun työntekijälle on karttunut MEL-eläkettä ajalta ennen vuotta 2005, vuosilta 2005 ja 2006 sekä vuodesta 2007 alkaen. Pykälän 3 momentissa säädetään sen nykyisen sanamuodon mukaan siitä, miten työntekijän MEL-eläke määräytyy ajalta ennen vuotta 2005, jos hänen MEL-eläkkeensä karttuu vuodesta 2007 alkaen uuden MEL:n yleisten karttumisprosenttien mukaan.

Pykälän 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi, jotta siitä ilmenisi nykyistä selkeämmin, että momentti koskee myös niitä tilanteita, joissa työntekijälle ei ole karttunut ollenkaan vanhan MEL:n tai uuden MEL:n mukaista eläkettä vuoden 2004 jälkeiseltä ajalta. Momentin sanamuodon täsmennyksellä ei ole tarkoitus muuttaa momentin asiasisältöä siitä, minkälaiseksi se on alun perin tarkoitettu ja jollaisen sen asiasisällön on nykyisessä ratkaisukäytännössäkin tulkittu olevan. Samalla momentissa olevat viittaukset vanhan lain 17 §:ään tarkistettaisiin siten, että viittaukset kohdistuisivat vanhan lain 17 §:n 3—5 ja 7—9 momentteihin. Vanhan lain 17 §:n 1, 2 ja 10 momentti koskevat muuta kuin eläkkeen karttumista, joten niihin viittaaminen on turhaa. Myös viittaus vanhan lain 17 §:n 6 momenttiin on tarpeeton, koska siinä säädetyistä tilanteista säädetään myös uuden lain 10 §:ssä ja tämän lain 2 §:n 1 ja 2 momentissa.

20 §. Pykälän 3 momentti vastaa asiasisällöltään TyEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttia. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttiin ehdotettua muutosta asiasisällöltään vastaava muutos.

1.5 Yrittäjän eläkelaki

13 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, joka vastaa asiasisällöltään edellä ehdotettua TyEL:n 16 §:n 6 momenttia.

14 §. *Osa-aikaeläkkeen määrä.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 17:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

17 §. *Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 20 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

19 §. *Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 22 §:ään ehdotettua muutosta vastaava muutos.

48 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 51 §:ään ehdotettua muutosta vastaava muutos.

85 §. *Eläkkeestä vähennettävät etuudet.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 92 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

95 §. *Päätös ja sen tiedoksianto.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 105 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

140 §. *Valtion osallistuminen kustannuksiin.* Pykälän 4 momentissa viitataan TyEL:n 183 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin vastuunjakoperusteisiin. Viittaukseen sisältyvä vastuunjakoperusteet -termi muutettaisiin vastaamaan edellä TyEL:n 183 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta kustannustenjakoperusteesta.

1.6 Laki yrittäjän eläkelain voimaansaattamisesta

26 §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttiin ehdotettua muutosta asiasisällöltään vastaava muutos.

1.7 Maatalousyrittäjän eläkelaki

36 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, joka vastaa asiasisällöltään edellä ehdotettua TyEL:n 16 §:n 6 momenttia.

37 §. *Osa-aikaeläkkeen määrä.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 17 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

40 §. *Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 20 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

90 §. *Päätös ja sen tiedoksianto.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi edellä TyEL:n 105 §:ään ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset.

1.8 Laki maatalousyrittäjän eläkelain voimaansaattamisesta

25 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi edellä TyEL-VpL:n 26 §:n 3 momenttiin ehdotettua muutosta asiasisällöllisesti vastaavasti.

1.9 Laki Eläketurvakeskuksesta

5 §. *Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista.* Pykälän 3 ja 4 momentissa viitataan TyEL:n 183 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin vastuunjakoperusteisiin. Koska vastuunjakoperusteet-sana on edellä TyEL:n osalta ehdotettu muutettavaksi kustannustenjakoperusteet-sanaksi, myös nyt kysymyksessä olevia momenteja ehdotetaan tältä osin tarkistettavaksi.

1.10 Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta

78 §. *Viittaukset muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus edellä ehdotettuun TyEL:n 105 §:n uuteen 2 momenttiin, joka koskee eläkelaitoksen mahdollisuutta antaa asiassa väliaikainen päätös ennen kuin asia on lopullisesti käsitelty ja ratkaistu eläkelaitoksessa. Myös luopumistuen osalta on mahdollista, että lopullisen päätöksen antaminen viivästyy, kos-

ka esimerkiksi luopumistuesta vähennettävän ensisijaisen etuuden määrää ei ole vielä ratkaistu. Lisäksi pykälän 1 momentissa nykyisin oleva viittaus TyEL:n 105 §:n 3 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi TyEL:n 105 §:n 4 momenttiin, koska edellä on ehdotettu, että TyEL:n 105 §:n 3 momentti siirtyisi pykälän 4 momentiksi.

1.11 Laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä

11 §. *Muutoksenhaku ja päätöksen poistaminen.* Pykälässä säädetään muutoksenhausta eläkeoikeuden siirtämisestä koskevassa asiassa annettuun päätökseen ja päätöksen poistamisesta. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimivalta päätösten poistamisesta kuuluu jatkossa vakuutusoikeuden sijasta työeläkeasioiden muutoksen-

hakulautakunnalle. Muutosta sovellettaisiin päätöksen poistamista koskeviin hakemuksiin, jotka tulevat vireille muutoksen voimaantulon jälkeen.

Pykälän 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että momentissa oleva maininta asianomaisesta muutoksenhakulautakunnasta muutettaisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnaksi.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. TyEL:n 92 §, MEL:n 97 § ja YEL:n 85 § ehdotetaan kuitenkin tulemaan voimaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2013.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 16 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 22 §:n 1 momentti, 51, 92 ja 178 §, 182 §:n 3 momentti, 183 §:n 2—4 momentti, 184 ja 185 §, sellaisina kuin niistä ovat 92 § osaksi laissa 909/2010 ja 182 §:n 3 momentti laissa 1112/2007, sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 627/2009, uusi 5 kohta, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 627/2009, uusi 6 momentti ja 105 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 634/2009, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 60—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta;

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen; ja

5) hänen tämän lain mukainen työskentelynsä jatkuu siten, että hänen työaikansa ja työansionsa ovat vähentyneet silloin, kun hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen palvelun perusteella.

Jos tämän lain mukaisella osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän osa-

aikatyötä koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työaikaedellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentymisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioiden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden työeläkelä-

kien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka merkittävästi poikkeaa osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 96 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajan kohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista; tai

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 21 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset päättyvät kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin mainitusta päivästä. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettyinä, eläke tarkistetaan tai lakkautetaan kuitenkin keskeyttämisajankohdasta.

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen työntekijälle työansioiden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. Tämän lain mukaisena eläkkeenä työntekijälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden vähentämisen erotuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitettua vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004, 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehdä.

105 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos tai viimeinen eläkelaitos voi antaa eläkkeen

myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

178 §

Eläkelaitoksen vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 74 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkelaitosten mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät 183 §:n 2 momentissa mainittuihin kustannustenjakoperusteisiin.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston tulee maksaa maksu Eläketurvakeskukselle vuosittain kustannustenjakoperusteissa asetetussa määräajassa. Eläketurvakeskus hyvittää maksuna saamansa varat 1 momentissa mainituille eläkelaitoksille eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioden suhteessa siten, että jaetuista varoista ennen hyvitystä vähennetään 1 momentissa mainittujen eläkelaitosten vastuulla oleva Eläketurvakeskuksen kustannusosuus. Tarkemmat määräykset maksun hyvittämisestä sisältyvät 183 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin kustannustenjakoperusteisiin.

183 §

Kustannusten selvittely

Selvityksen perusteella Eläketurvakeskus määrää 1 momentissa tarkoitetuille eläkelaitoksille hyvityksen niistä kustannuksista, joista jokin muu 1 momentissa tarkoitetuista

eläkelaitoksista tai nämä eläkelaitokset yhteisesti ovat vastuussa, tai 182 §:ssä tarkoitettua maksusta, sekä määrää näille eläkelaitoksille maksun kunkin eläkelaitoksen vastuulle tulevista kustannuksista. Hyvitys ja maksu korkoineen sekä niiden suorittamiseksi mahdollisesti määrättävä ennakko määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamien kustannustenjakoperusteiden mukaan. Kustannustenjakoperusteissa määrätään myös, miten Eläketurvakeskukselle kustannustenjaon toimittamisen yhteydessä mahdollisesti muodostunut ylite tai alite otetaan huomioon.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen eläkelaitosten on kustannustenjakoperusteissa määrätyn mukaisesti toimitettava Eläketurvakeskukselle 1 momentissa tarkoitettuja selvityksiä varten tarvittavat tiedot Eläketurvakeskuksen määräämässä muodossa ja ajassa. Jos eläkelaitos laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, Eläketurvakeskus arvioi eläkelaitoksen kustannusosuuden. Eläketurvakeskus tarkistaa kustannusosuuden seuraavan selvityksen yhteydessä.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen eläkelaitosten kesken syntyy erimielisyyttä kustannusten jaosta, Eläketurvakeskus ratkaisee asian.

184 §

Päätös kustannusten jakamisesta

Eläketurvakeskus antaa 183 §:n 1 momentissa tarkoitetuille eläkelaitoksille päätöksen mainitussa pykälässä tarkoitettujen kustannusten jakamisesta. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 9 luvussa säädetään.

185 §

Eläkelaitosten sopimisoikeus

Edellä 3 §:n 1 momentissa mainittujen yksityisten alojen työeläkelakien ja 2 momentin 1—3 ja 5 kohdassa mainittujen julkisten alojen työeläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset voivat yksittäistapauksissa tai toimeenpanon helpottamiseksi sopia kustannusten jaosta toisin kuin tässä luvussa säädetään. Tällöin on noudatettava tässä luvussa olevia periaatteita.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 92 § tulee voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2013. Sitä sovelletaan kuitenkin työntekijän hakemuksesta myös ennen vuotta 2013 hänelle myönnettyyn eläkkeeseen, jos eläketapahtuma on ollut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen, siitä on vähennetty ensisijainen etuus ja työntekijä saisi mai-

nittua pykälää soveltaen aiempaa suuremman eläkkeen. Tällöin eläkkeen määrä tarkistetaan 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen, jos hakemus saapuu eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2013, ja mainitun päivämäärän jälkeen saapuneen hakemuksen perusteella hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**työntekijän eläkelain voimaanpanolain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 26 §:n 3 momentti seuraavas-
ti:

26 §

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen TEL-lain 8 tai 8 a §:n mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös mainittu lain 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-

eläkkeen edunsaajalle myönnetään ensisijais-
ta etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus,
se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta
työntekijän eläkelain 92 ja 93 §:n sekä 94 §:n
2—4 momentin mukaisesti. Mainittujen
säännösten mukainen ensisijaisen etuuden
vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää
perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää
kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu
TEL-lain 8 tai 8 a §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka
eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta
2012 tai sen jälkeen.

3.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 10 §:n 2 momentti, 16 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 22 §:n 1 momentti, 51, 97 ja 158 §, sellaisena kuin niistä on 97 § osaksi laissa 911/2010, sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 629/2009, uusi 5 kohta, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 629/2009, uusi 6 momentti ja 107 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

10 §

Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennuksessa eläkeiässä

 Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvain lain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetun työn, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, hänen oikeuteensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä sovelletaan 1 momenttia. Edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 60—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

 3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta;

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen; ja

5) hänen tämän lain mukainen työskentelynsä jatkuu siten, että hänen työaikansa ja työansionsa ovat vähentyneet silloin, kun hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen palvelun perusteella.

 Jos tämän lain mukaisella osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän osa-aikatyötä koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 4 momentin 1 kohdan mukainen työaikaedellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan väheneemisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien mukai-

sen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden työeläkelakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka merkittävästi poikkeaa osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 101 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajankohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista; tai

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 21 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset päättyvät kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin mainitusta päivästä. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan kes-

keyttää enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke tarkistetaan tai lakkautetaan kuitenkin keskeyttämisajankohdasta.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen työntekijälle työansioden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. Tämän lain mukaisena eläkkeenä työntekijälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden vähentämisen erotuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitettusta vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004,

1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehdä.

107 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Eläkekassa tai muu toimivaltainen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

158 §

Eläkekassan vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 80 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti

eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkekassan mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainittuihin kustannustenjakoperusteisiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 97 § tulee voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2013. Sitä sovelletaan työntekijän hakemuksesta myös ennen vuotta 2013 hänelle myönnettyyn eläkkeeseen, jos eläketapahtuma on ollut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen, siitä on vähennetty ensisijainen etuus ja työntekijä saisi mainittua pykälää soveltaen aiempaa suuremman eläkkeen. Tällöin eläkkeen määrä tarkistetaan 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen, jos hakemus saapuu eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä kesä-kuuta 2013, ja mainitun päivämäärän jälkeen saapuneen hakemuksen perusteella hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

4.

Laki**merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain 2 ja 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain (1291/2006) 2 §:n 3 momentti ja 20 §:n 3 momentti seuraavasti:

2 §

Jos työntekijälle ei ole karttunut vanhan tai uuden lain mukaista eläkettä ollenkaan 31 päivän joulukuuta 2004 jälkeen taikka jos uuden lain mukainen eläke määräytyy mainitun lain 72—76 §:n mukaisesti, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttunut eläke määräytyy siten kuin tämän momentin 1 tai 2 kohdassa säädetään soveltaen 1 kohdassa vanhan lain 17 §:n 3—5 ja 7—9 momenttia sekä 20 §:n 1 momentin 1—5 virkettä, sellaisina kuin ne olivat ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleessa vanhassa laissa, sekä merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia:

1) karttunut eläke määräytyy siten kuin 1 momentin 1 kohdassa säädetään;

2) karttunut eläke määräytyy vanhan lain 17 §:n 3—5 ja 7—9 momentin mukaisesti sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava aika kohdistuu vuosille 1991—2004; ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1991 ansaitulta eläkkeeseen oikeuttavalta maksukuukaudelta eläkkeen määrä on 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

20 §

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen vanhan lain 27 §:n mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös aiemmin voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen edunsaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta uuden lain 97 ja 98 §:n sekä 99 §:n 2—4 momentin mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu vanhan lain 27 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

5.

Laki**yrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 14 §:n 1 ja 2 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta, 19 §:n 1 momentti, 48 ja 85 § sekä 140 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 85 § osaksi laissa 913/2010, sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 630/2009, uusi 6 momentti ja 95 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyö on työsuhteessa tehtyä työtä ja hänen osa-aikatyötään koskeva työ-sopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 5 momentissa tarkoitettu työaika-edellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentymisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

14 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien mukaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos yrittäjällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitettun koko-

naistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden työeläkelakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

17 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:
 1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka merkittävästi poikkeaa osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 89 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajankohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista; tai

19 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana yrittäjä ei enää täytä 13 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 4 tai 5 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 18 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen

saamisen edellytykset päättyvät kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin mainitusta päivästä. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa taikka sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika laskeaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen viireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke tarkistetaan tai lakkautetaan kuitenkin keskeyttämisajankohdasta.

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

- 1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;
- 2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;
- 3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen yrittäjälle työtulojen perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. Tämän lain mukai-

senä eläkkeenä yrittäjälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden vähentämisen erotuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitettua vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004, 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehdä.

95 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Toimivaltainen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

140 §

Valtion osallistuminen kustannuksiin

Eläketurvakeskus jakaa eläkelaitoksille valtion suorittaman osuuden eläkkeiden ja muiden etuuksien kustantamiseksi työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kustannustenjakoperusteiden mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 85 § tulee voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2013. Sitä sovelletaan yrittäjän hakemuksesta myös ennen vuotta 2013 hänelle myönnettyyn eläkkeeseen, jos eläketapahtuma on ollut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen, siitä on vähennetty ensisijainen etuus ja yrittäjä saisi mainittua pykälää

soveltaen aiempaa suuremman eläkkeen. Tällöin eläkkeen määrä tarkistetaan 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen, jos hakemus saapuu eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä

kesäkuuta 2013, ja mainitun päivämäärän jälkeen saapuneen hakemuksen perusteella hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

6.

Laki**yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 26 §:n 3 momentti seuraavasti:

26 §

Perhe-eläke, joka perustuu edunjäntäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjäntäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjäntäjän eläkkeen YEL-lain mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös aiemmin voimassa olleen työntekijän eläkelain (395/1961) 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjäntäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjäntäjän eläkkeeseen lisätään edunjäntäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen saajalle myönne-

tään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta yrittäjän eläkelain 85 ja 86 §:n sekä 87 §:n 2—4 momentin mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu YEL-lain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

7.

Laki**maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 37 §:n 1 ja 2 momentti sekä 40 §:n 1 momentin 1 kohta, ja
lisätään 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 632/2009, uusi 6 momentti ja 90 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

36 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Jos tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyö on työsuhteessa tehtyä työtä ja hänen osa-aikatyötään koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 5 momentissa tarkoitettu työaika-edellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentymisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

37 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien mukaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos maatalousyrittäjällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitettuna kokonaistuloon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden työeläkelakien

mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

40 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:
 1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka merkittävästi poikkeaa osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 84 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajan kohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista; tai

90 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Toimivaltainen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

8.

Laki**maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 25 §:n 3 momentti seuraavasti:

25 §

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen MYEL-lain mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen MYEL-lain mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös aiemmin voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen edunsa-

jalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta maatalousyrittäjän eläkelain 83 §:n 1—3 kohdan mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu MYEL-lain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

9.

Laki**Eläketurvakeskuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 5 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1111/2007, seuraavasti:

5 §

Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista

 Eläkelaitosten kustannusosuuksien laske-
 misesta ja täytöntöönpanosta annetaan tar-
 kemmat määräykset sosiaali- ja terveysminis-
 teriön työntekijän eläkelain 183 §:n
 2 momentin nojalla Eläketurvakeskuksen esi-
 tyksestä vahvistamissa kustannustenjakope-
 rusteissa. Eläkelaitosten kustannusosuuksia
 vahvistettaessa on huolehdittava siitä, että
 Eläketurvakeskuksen varat riittävät katta-

maan Eläketurvakeskuksen tehtävistä ja toi-
 minnasta aiheutuvat menot ja ylläpitämään
 riittävän maksuvalmiuden.

Eläketurvakeskus määrää maksettavaksi
 eläkelaitosten kustannusosuudet. Eläketurva-
 keskuksella on oikeus periä eläkelaitosten
 kustannusosuuksista ennakkoa siten kuin
 3 momentissa tarkoitetuissa kustannustenja-
 koperusteissa määrätään.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2012.

10.

Laki**maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 78 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006)
 78 §:n 1 momentti seuraavasti:

78 §

Viittaukset muuhun lainsäädäntöön

Jollei tästä laista muuta johdu, luopumis-
 tuesta on soveltuvin osin voimassa, mitä
 työntekijän eläkelain 96—100 §:ssä sääde-
 tään palkkakertoimesta ja työeläkeindeksistä,
 103 §:ssä eläkkeen hakemisesta toisen henki-
 lön puolesta, 105 §:n 2 ja 4 momentissa väli-
 aikaisen päätöksen antamisesta ja koneelli-
 sesta allekirjoittamisesta, 112 §:n 1 momen-
 tissa eläkkeen maksamisesta, 113 §:n 2 ja
 3 momentissa eläkkeen maksamisen keskeyt-
 tämisestä ja eläkkeen lakkauttamisesta eläk-
 keensaajan todennäköisen kuoleman johdos-
 ta, 115 ja 116 §:ssä viivästyskorotuksen suo-
 rittamisesta eläkkeen maksamisen viivästy-

misen johdosta, 119 §:n 1 ja 2 momentissa,
 120 §:n 2, 4 ja 5 momentissa sekä 121 ja
 122 §:ssä eläkkeen maksamisesta Kansanelä-
 kelaitokselle, työttömyyskassalle tai sosiaali-
 huoltolain (710/1982) mukaiselle toimieli-
 melle, 124 §:n 1 momentissa eläkkeen siir-
 tämisen tai panttaamisen kiellosta, 180 §:ssä
 eläkelaitoksen vastuusta Eläketurvakeskuk-
 sen kustannuksista, 216 §:ssä virka-avusta,
 217 §:ssä eläkelaitoksen toimihenkilön ja
 hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja
 218 §:ssä asiakirjojen säilyttämisestä.

—————
 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2012.

11.

Laki**eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain (165/1999) 11 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 687/2006, seuraavasti:

11 §

Muutoksenhaku ja päätöksen poistaminen

Jos tässä laissa tarkoitettu eläkelaitoksen eläkeoikeuden määrää tai Eläketurvakeskuksen siirrettävää eläkeoikeutta ja rahoitusosuuksia koskeva päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisen lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen taikka eläkeoikeuden siirtoa hakeneen hakemuksesta, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi hakemuksen johdosta, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämi-

sestä, ilmenee uutta selvitystä, Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tässä momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 11 §:n 2 momenttia sovelletaan päätöksen poistamista koskeviin hakemuksiin, jotka tulevat vireille 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*

1.

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työntekijän eläkelain (395/2006) 16 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 22 §:n 1 momentti, 51, 92 ja 178 §, 182 §:n 3 momentti, 183 §:n 2—4 momentti, 184 ja 185 §, sellaisina kuin niistä ovat 92 § osaksi laissa 909/2010 ja 182 §:n 3 momentti laissa 1112/2007, sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 627/2009, uusi 5 kohta, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 627/2009, uusi 6 momentti ja 105 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 634/2009, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 60—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta; ja

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen.

Ehdotus

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 60—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta;

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen; ja

5) hänen tämän lain mukainen työskentelynsä jatkuu siten, että hänen työaikansa ja työansionsa ovat vähentyneet silloin, kun hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen palvelun perusteella.

Jos tämän lain mukaisella osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän osa-aikatyötä koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työaikaedellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentymisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen kokoaikatyön vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työeläkelakien mukaisessa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia näiden töiden vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. *Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä* tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioiden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden lakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioiden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden työeläkelakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:
1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:
1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka *merkittävästi poikkeaa osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 96 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajan-*

kohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista; tai

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jos 21 §:stä ei muuta johdu. Jos tämä päivä on kalenterikuukauden ensimmäinen päivä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 21 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset päättyvät kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin mainitusta päivästä. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisaikojankohdasta lukien.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään kahden vuoden ajalta takautuvasti. Tämä kahden vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke tarkistetaan tai lakkautetaan kuitenkin keskeyttämisaikojankohdasta.

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

5) *sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja*

6) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentissa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;

5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen työntekijälle työansioiden perusteella karttuneen eläkkeen suuruisen. Tämän lain mukaisena eläkkeenä työntekijälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden vähentämisen erotuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitettua vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004, 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehdä.

105 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Yksityisten alojen ratkaiseva eläkelaitos tai viimeinen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

178 §

Eläkelaitoksen vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 74 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen eläkeläisten mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkelaitosten mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät 183 §:n 2 momentissa mainittuihin vastuunjakoperusteisiin.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston tulee maksaa maksu Eläketurvakeskukselle vuosittain vastuunjakoperusteissa asetetussa määräajassa. Eläketurvakeskus hyvittää maksuna saamansa varat 1 momentissa mainituille eläkelaitoksille eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden suhteessa siten, että jaetuista varoista ennen hyvitystä vähennetään 1 momentissa mainittujen eläkelaitosten vastuulla oleva Eläketurvakeskuksen kustannusosuus. Tarkemmat määräykset maksun hyvittämisestä sisältyvät 183 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin vastuunjakoperusteisiin.

183 §

Kustannusten selvittely

Selvityksen perusteella Eläketurvakeskus määrää eläkelaitokselle hyvityksen niistä kustannuksista, joista jokin muu eläkelaitos tai eläkelaitokset yhteisesti ovat vastuussa, tai 182 §:ssä tarkoitettua maksusta, sekä määrää eläkelaitokselle maksun sen vastuulle tulevista kustannuksista. Hyvitys ja maksu korkoi-

178 §

Eläkelaitoksen vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 74 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:ssä mainittujen työeläkeläisten mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkelaitosten mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät 183 §:n 2 momentissa mainittuihin *kustannustenjakoperusteisiin*.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston tulee maksaa maksu Eläketurvakeskukselle vuosittain kustannustenjakoperusteissa asetetussa määräajassa. Eläketurvakeskus hyvittää maksuna saamansa varat 1 momentissa mainituille eläkelaitoksille eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden suhteessa siten, että jaetuista varoista ennen hyvitystä vähennetään 1 momentissa mainittujen eläkelaitosten vastuulla oleva Eläketurvakeskuksen kustannusosuus. Tarkemmat määräykset maksun hyvittämisestä sisältyvät 183 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin *kustannustenjakoperusteisiin*.

183 §

Kustannusten selvittely

Selvityksen perusteella Eläketurvakeskus määrää 1 momentissa tarkoitetuille eläkelaitoksille hyvityksen niistä kustannuksista, joista jokin muu 1 momentissa tarkoitetuista eläkelaitoksista tai nämä eläkelaitokset yhteisesti ovat vastuussa, tai 182 §:ssä tarkoitettua maksusta, sekä määrää näille eläkelai-

neen sekä niiden suorittamiseksi mahdollisesti määrättävä ennako määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamien vastuunjakoperusteiden mukaan, lukuun ottamatta yksityisten ja julkisten alojen eläkelaitosten välistä kustannusten selvittelyä, jonka osalta noudatetaan Eläketurvakeskuksen ja julkisten alojen eläkelaitosten sopimusta kustannusten selvittelystä. Vastuunjakoperusteissa määrätään myös, miten Eläketurvakeskukselle vastuunjaon toimittamisen yhteydessä mahdollisesti muodostunut ylite tai alite otetaan huomioon.

Eläkelaitoksen on perusteissa tai sopimuksessa määrätyn mukaisesti toimitettava Eläketurvakeskukselle 1 momentissa tarkoitettuja selvityksiä varten tarvittavat tiedot Eläketurvakeskuksen määräämässä muodossa ja ajassa. Jos eläkelaitos laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, Eläketurvakeskus arvioi eläkelaitoksen kustannusosuuden. Eläketurvakeskus tarkistaa kustannusosuuden seuraavan selvityksen yhteydessä.

Jos yksityisten alojen eläkelaitosten kesken syntyy erimielisyyttä kustannusten jaosta, Eläketurvakeskus ratkaisee asian.

184 §

Päätös kustannusten jakamisesta

Eläketurvakeskus antaa yksityisten alojen eläkelaitoksille päätöksen 183 §:ssä tarkoitettujen kustannusten jakamisesta. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 9 luvussa säädetään.

185 §

Eläkelaitosten sopimisoikeus

Eläkelaitokset voivat yksittäistapauksissa tai toimeenpanon helpottamiseksi sopia kustannusten jaosta toisin kuin tässä luvussa säädetään. Tällöin on noudatettava tässä luvussa olevia periaatteita.

toksille maksun kunkin eläkelaitoksen vastuulle tulevista kustannuksista. Hyvitys ja maksu korkoineen sekä niiden suorittamiseksi mahdollisesti määrättävä ennako määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamien *kustannustenjakoperusteiden* mukaan. *Kustannustenjakoperusteissa* määrätään myös, miten Eläketurvakeskukselle *kustannustenjaon* toimittamisen yhteydessä mahdollisesti muodostunut ylite tai alite otetaan huomioon.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen eläkelaitosten on *kustannustenjakoperusteissa* määrätyn mukaisesti toimitettava Eläketurvakeskukselle 1 momentissa tarkoitettuja selvityksiä varten tarvittavat tiedot Eläketurvakeskuksen määräämässä muodossa ja ajassa. Jos eläkelaitos laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, Eläketurvakeskus arvioi eläkelaitoksen kustannusosuuden. Eläketurvakeskus tarkistaa kustannusosuuden seuraavan selvityksen yhteydessä.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen eläkelaitosten kesken syntyy erimielisyyttä kustannusten jaosta, Eläketurvakeskus ratkaisee asian.

184 §

Päätös kustannusten jakamisesta

Eläketurvakeskus antaa 183 §:n 1 momentissa tarkoitetuille eläkelaitoksille päätöksen mainitussa pykälässä tarkoitettujen kustannusten jakamisesta. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 9 luvussa säädetään.

185 §

Eläkelaitosten sopimisoikeus

Edellä 3 §:n 1 momentissa mainittujen yksityisten alojen työeläkelakien ja 2 momentin 1—3 ja 5 kohdassa mainittujen julkisten alojen työeläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset voivat yksittäistapauksissa tai toimeenpanon helpottamiseksi sopia kustannusten jaosta toisin kuin tässä luvussa säädetään. Tällöin on noudatettava tässä luvussa olevia periaatteita.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 92 § tulee voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2013. Sitä sovelletaan kuitenkin työntekijän hakemuksesta myös ennen vuotta 2013 hänelle myönnettyyn eläkkeeseen, jos eläketapahtuma on ollut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen, siitä on vähennetty ensisijainen etuus ja työntekijä saisi mainittua pykälää soveltaen aiempaa suuremman eläkkeen. Tällöin eläkkeen määrä tarkistetaan 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen, jos hakemus saapuu eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2013, ja mainitun päivämäärän jälkeen saapuneen hakemuksen perusteella hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**työntekijän eläkelain voimaanpanolain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 26 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä mainittujen lakien mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen TEL-lain 8 tai 8 a §:n mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös mainitun lain 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen edunsaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta työntekijän eläkelain 92 ja 93 §:n sekä 94 §:n 2–4 momentin mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu TEL-lain 8 tai 8 a §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

3.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 10 §:n 2 momentti, 16 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 17 §:n 1 ja 2 momentti, 20 §:n 1 momentin 1 kohta, 22 §:n 1 momentti, 51, 97 ja 158 §, sellaisena kuin niistä on 97 § osaksi laissa 911/2010, sekä
lisätään 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 629/2009, uusi 5 kohta, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 629/2009, uusi 6 momentti ja 107 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

10 §

10 §

*Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä**Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä*

Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvalain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetun työn, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, *taikka, jos hän on siirtynyt työhön 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen*, hänen oikeuteensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään. Tällöin edellytetään lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvalain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetun työn, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, hänen oikeuteensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä sovelletaan 1 momenttia. Edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

16 §

16 §

*Oikeus osa-aikaeläkkeeseen**Oikeus osa-aikaeläkkeeseen*

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 60—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 60—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta; ja

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen.

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta;

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen; ja

5) hänen tämän lain mukainen työskentelynsä jatkuu siten, että hänen työaikansa ja työansionsa ovat vähentyneet silloin, kun hänellä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen palvelun perusteella.

Jos tämän lain mukaisella osa-aikaeläkkeellä olevan työntekijän osa-aikatyötä koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 4 momentin 1 kohdan mukainen työaikaedellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentämisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työeläkelakien mukaisessa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia näiden töiden vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden lakien mukaisista työansiois-

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien mukaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden työeläkelakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

ta, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:
1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:
1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka *merkittävästi* poikkeaa *osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 101 §:n mukaisella palkkatoimella tarkasteluajan kohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista*; tai

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 21 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset lakkaavat kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n *1 momentin 3 kohdassa tai* 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 21 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset päättyvät kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin mainitusta päivästä. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettyinä, eläke kuitenkin tarkiste-

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään *kahden* vuoden ajalta takautuvasti. Tämä *kahden* vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan *tarkistushakemuksen vireilletuloa tai eläkelaitoksen* tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen

taan tai lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke tarkistetaan tai lakkautetaan kuitenkin keskeyttämisajankohdasta.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

- 1) tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;
- 2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;
- 3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 5) *sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja*
- 6) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentissa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

- 1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;
- 2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;
- 3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeä eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeä työntekijälle työansioiden perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. Tämän lain mukaisena eläkkeenä työntekijälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden vähentämisen erotuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitettua vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004, 1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehdä.

107 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Eläkekassa tai muu toimivaltainen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

158 §

Eläkekassan vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 80 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen eläkeläisten mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkekassan mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainittuihin vastuunjakoperusteisiin.

158 §

Eläkekassan vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 80 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:ssä mainittujen työeläkeläisten mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkekassan mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainittuihin kustannustenjakoperusteisiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 97 § tulee voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2013. Sitä sovelletaan työntekijän hakemuksesta myös ennen vuotta 2013 hänelle myönnettyyn eläkkeeseen, jos eläketapahtuma on ollut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen, siitä on vähennetty ensisijainen etuus ja työntekijä saisi mainittua pykälää soveltaen aiempaa suuremman eläkkeen. Tällöin eläkkeen määrä tarkistetaan 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen, jos hakemus saapuu eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä kesä-kuuta 2013, ja mainitun päivämäärän jälkeen saapuneen hakemuksen perusteella hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

4.

Laki**merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain 2 ja 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain (1291/2006) 2 §:n 3 momentti ja 20 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Uuden lain mukaisen eläkkeen määräytyessä 72—76 §:n mukaisesti, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttunut eläke määräytyy siten kuin tämän momentin 1 tai 2 kohdassa säädetään soveltaen 1 kohdassa vanhan lain 17 §:ää ja 20 §:n 1 momentin 1—5 virkettä, sellaisina kuin ne olivat ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleessa vanhassa laissa, sekä merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia:

1) karttunut eläke määräytyy siten kuin edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetään;

2) karttunut eläke määräytyy vanhan lain 17 §:n mukaisesti, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava aika kohdistuu vuosille 1991—2004; ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1991 ansaitulta eläkkeeseen oikeuttavalta maksukuukaudelta eläkkeen määrä on 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Ehdotus

2 §

Jos työntekijälle ei ole karttunut vanhan tai uuden lain mukaista eläkettä ollenkaan 31 päivän joulukuuta 2004 jälkeen taikka jos uuden lain mukainen eläke määräytyy mainitun lain 72—76 §:n mukaisesti, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttunut eläke määräytyy siten kuin tämän momentin 1 tai 2 kohdassa säädetään soveltaen 1 kohdassa vanhan lain 17 §:n 3—5 ja 7—9 momenttia sekä 20 §:n 1 momentin 1—5 virkettä, sellaisina kuin ne olivat ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleessa vanhassa laissa, sekä merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia:

1) karttunut eläke määräytyy siten kuin 1 momentin 1 kohdassa säädetään;

2) karttunut eläke määräytyy vanhan lain 17 §:n 3—5 ja 7—9 momentin mukaisesti *sellaisina* kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava aika kohdistuu vuosille 1991—2004; ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1991 ansaitulta eläkkeeseen oikeuttavalta maksukuukaudelta eläkkeen määrä on 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

20 §

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä tarkoitetun mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapseneläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

20 §

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen vanhan lain 27 §:n mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös aiemmin voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen edunsaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta uuden lain 97 ja 98 §:n sekä 99 §:n 2—4 momentin mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu vanhan lain 27 §:n mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

5.

Laki**yrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 14 §:n 1 ja 2 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta, 19 §:n 1 momentti, 48 ja 85 § sekä 140 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 85 § osaksi laissa 913/2010, sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 630/2009, uusi 6 momentti ja 95 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

—————
Jos tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyö on työsuhteessa tehtyä työtä ja hänen osa-aikatyötään koskeva työsopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 5 momentissa tarkoitettu työaika-edellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentymisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

14 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos yrittäjä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti muussa työeläkelaisissa tarkoitettussa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja osa-

14 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien mukaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos yrittäjällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitettun koko-

aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitettun kokonaistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niissä laeissa tarkoitetuista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

naistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, *niiden työeläkelakien mukaisista* työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

17 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa työansioissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

17 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka *merkittävästi* poikkeaa *osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 89 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajan kohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista*; tai

19 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudeen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana yrittäjä ei enää täytä 13 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jos 18 §:stä ei muuta johdu. Jos saamisen edellytykset lakkaavat kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

19 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudeen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana yrittäjä ei enää täytä 13 §:n *1 momentin 3 kohdassa tai* 4 tai 5 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, *jollei* 18 §:stä muuta johdu. Jos *osa-aikaeläkkeen* saamisen edellytykset päättyvät kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin mainitusta päivästä. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa taikka sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään *kahden* vuoden ajalta ta-

lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisaikankohdasta lukien.

kautuvasti. Tämä kahden vuoden aika laskeetaan eläkkeensaajan tarkistushakemuksen viireilletuloa tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke tarkistetaan tai lakkautetaan kuitenkin keskeyttämisaikankohdasta.

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

- 1) tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu päiväraha tai tapaturmaeläke;
- 2) liikennevakuutuslaissa tarkoitettu omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;
- 3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus;
- 4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus;
- 5) sotilassvammalaissa (404/1948) tarkoitettu elinkorko; ja
- 6) sotilastapaturmalaisissa tarkoitettu päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos yrittäjällä on oikeus I momentissa tarkoitettuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkelakien mukaisten peruseläkkeiden yhteismäärän ja I momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

- 1) tapaturmavakuutuslakiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;
- 2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;
- 3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus;
- 5) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Sen estämättä, mitä I momentissa säädetään, ensisijaisen etuuden vähentämisen jälkeen eläke on kuitenkin vähintään ensisijaisen etuuden vahinkotapahtumavuoden jälkeen yrittäjälle työtulojen perusteella karttuneen eläkkeen suuruinen. Tämän lain mukaisena eläkkeenä yrittäjälle maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja ensisijaisen etuuden vähentämisen erotuksesta, kuitenkin vähintään edellä tarkoitettusta vähimmäismäärästä, yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on hänen kaikista työeläkkeistään.

Jos tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai ensisijaiseen etuuteen on lisätty kertakorotus, ensisijaista etuutta vähennettäessä eläke tai ensisijainen etuus otetaan huomioon kertakorotettuna.

Jos kuitenkin ensisijaisen etuuden vahinkotapahtuma on sattunut ennen vuotta 2004,

1 ja 2 momentissa tarkoitettua ensisijaisen etuuden vähentämistä ei tehdä.

95 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Toimivaltainen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

140 §

Valtion osallistuminen kustannuksiin

Eläketurvakeskus jakaa eläkelaitoksille valtion suorittaman osuuden eläkkeiden ja muiden etuuksien kustantamiseksi työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vastuunjakoperusteiden mukaan.

140 §

Valtion osallistuminen kustannuksiin

Eläketurvakeskus jakaa eläkelaitoksille valtion suorittaman osuuden eläkkeiden ja muiden etuuksien kustantamiseksi työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kustannustenjakoperusteiden mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 85 § tulee voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2013. Sitä sovelletaan yrittäjän hakemuksesta myös ennen vuotta 2013 hänelle myönnettyyn eläkkeeseen, jos eläketapahuma on ollut 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen, siitä on vähennetty ensisijainen etuus ja yrittäjä saisi mainittua pykälää soveltaen aiempaa suuremman eläkkeen. Tällöin eläkkeen määrä tarkistetaan 1 päivästä tammikuuta 2013 alkaen, jos hakemus saapuu eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2013, ja mainitun päivämäärän jälkeen saapuneen hakemuksen perusteella hakemuksen saapumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

6.

Laki**yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 26 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1273/2006) 26 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä tarkoitetun lain mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen YEL-lain mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös aiemmin voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen saajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta yrittäjän eläkelain 85 ja 86 §:n sekä 87 §:n 2—4 momentin mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaisuusmäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu YEL-lain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

7.

Laki**maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 37 §:n 1 ja 2 momentti sekä 40 §:n 1 momentin 1 kohta, ja
lisätään 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 632/2009, uusi 6 momentti ja 90 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

36 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

—————
Jos tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyö on työsuhteessa tehtyä työtä ja hänen osa-aikatyötään koskeva työ-sopimus sanotaan irti eikä hänellä ole irtisanomisajalla työntekovelvollisuutta tai hänen työaikansa muuten vähenee irtisanomisajalla siten, ettei 5 momentissa tarkoitettu työaika-edellytys enää täyty, hänen katsotaan työajan vähentymisestä alkaen kuuden viikon ajan, ei kuitenkaan enää irtisanomisajan jälkeen, täyttävän osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

37 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos maatalousyrittäjä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti muussa työeläkelaisissa tarkoitetussa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia näiden

37 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja työeläkelakien mukaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos maatalousyrittäjällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen samanaikaisesti kahden tai useamman työeläkelain perusteella, tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitetun koko-

kaikkien töiden vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitettun kokonaistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niissä laeissa tarkoitetuista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

naistyötulon osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, *niiden työeläkelakien mukaisista* työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

40 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa työansioissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

40 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön *ansiotuloissa* on tapahtunut pysyvä muutos, *joka merkittävästi poikkeaa osa-aikaeläkettä määrättäessä huomioon otetuista 84 §:n mukaisella palkkakertoimella tarkasteluajan kohdan tasoon tarkistetuista osa-aikatyön ansiotuloista*; tai

90 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Toimivaltainen eläkelaitos voi antaa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen väliaikaisena siksi ajaksi, jonka asian käsittely kestää ja asiasta on annettu lopullinen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2012.

8.

Laki**maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1281/2006) 25 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen MYEL-lain mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä tarkoitetun lain mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

Perhe-eläke, joka perustuu edunjättäjän ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen MYEL-lain mukaisesti määräytyneeseen eläkkeeseen, määräytyy edunjättäjän kuollessaan saaman vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Jos kuitenkin edunjättäjän eläkkeen MYEL-lain mukaisessa yhteensovituksessa oli otettu huomioon myös aiemmin voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 1 momentissa mainittu ensisijainen etuus, ensisijaisen etuuden vaikutus poistetaan edunjättäjän eläkkeestä. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke. Jos perhe-eläkkeen edunsaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus, se vähennetään perhe-eläkkeen perusteesta maatalousyrittäjän eläkelain 83 §:n 1–3 kohdan mukaisesti. Mainittujen säännösten mukainen ensisijaisen etuuden vähentäminen ei saa kuitenkaan pienentää perhe-eläkkeen kokonaismäärää enempää kuin jos perhe-eläke olisi yhteensovitettu MYEL-lain mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakia sovelletaan perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.

9.

Laki**Eläketurvakeskuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 5 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina
 kuin ne ovat laissa 1111/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista

Eläkelaitosten kustannusosuuksien laskemisesta ja täytäntöönpanosta annetaan tarkemmat määräykset sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentin nojalla Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamissa vastuunjakoperusteissa. Eläkelaitosten kustannusosuuksia vahvistettaessa on huolehdittava siitä, että Eläketurvakeskuksen varat riittävät kattamaan Eläketurvakeskuksen tehtävistä ja toiminnasta aiheutuvat menot ja ylläpitämään riittävän maksuvalmiuden.

Eläketurvakeskus määrää maksettavaksi eläkelaitosten kustannusosuudet. Eläketurvakeskuksella on oikeus periä eläkelaitosten kustannusosuuksista ennakkoa siten kuin 3 momentissa tarkoitetuissa vastuunjakoperusteissa määrätään.

Ehdotus

5 §

Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista

Eläkelaitosten kustannusosuuksien laskemisesta ja täytäntöönpanosta annetaan tarkemmat määräykset sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentin nojalla Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamissa *kustannustenjakoperusteissa*. Eläkelaitosten kustannusosuuksia vahvistettaessa on huolehdittava siitä, että Eläketurvakeskuksen varat riittävät kattamaan Eläketurvakeskuksen tehtävistä ja toiminnasta aiheutuvat menot ja ylläpitämään riittävän maksuvalmiuden.

Eläketurvakeskus määrää maksettavaksi eläkelaitosten kustannusosuudet. Eläketurvakeskuksella on oikeus periä eläkelaitosten kustannusosuuksista ennakkoa siten kuin 3 momentissa tarkoitetuissa *kustannustenjakoperusteissa* määrätään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

10.

Laki

maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain 78 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006)
 78 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

78 §

Viittaukset muuhun lainsäädäntöön

Jollei tästä laista muuta johdu, luopumistuesta on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijän eläkelain 96—100 §:ssä säädetään palkkakertoimesta ja työeläkeindeksistä, 103 §:ssä eläkkeen hakemisesta toisen henkilön puolesta, 105 §:n 3 momentissa koneellisesta allekirjoittamisesta, 112 §:n 1 momentissa eläkkeen maksamisesta, 113 §:n 2 ja 3 momentissa eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä ja eläkkeen lakkauttamisesta eläkkeensaajan todennäköisen kuoleman johdosta, 115 ja 116 §:ssä viivästyskorotuksen suorittamisesta eläkkeen maksamisen viivästymisen johdosta, 119 §:n 1 ja 2 momentissa, 120 §:n 2, 4 ja 5 momentissa sekä 121 ja 122 §:ssä eläkkeen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle, työttömyyskassalle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaiselle toimielimelle, 124 §:n 1 momentissa eläkkeen siirtämisen tai panttaamisen kiellosta, 180 §:ssä eläkelaitoksen vastuusta Eläketurvakeskuksen kustannuksista, 216 §:ssä virka-avusta, 217 §:ssä eläkelaitoksen toimihenkilön ja hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja 218 §:ssä asiakirjojen säilyttämisestä.

Ehdotus

78 §

Viittaukset muuhun lainsäädäntöön

Jollei tästä laista muuta johdu, luopumistuesta on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijän eläkelain 96—100 §:ssä säädetään palkkakertoimesta ja työeläkeindeksistä, 103 §:ssä eläkkeen hakemisesta toisen henkilön puolesta, 105 §:n 2 ja 4 momentissa *väliaikaisen päätöksen antamisesta* ja koneellisesta allekirjoittamisesta, 112 §:n 1 momentissa eläkkeen maksamisesta, 113 §:n 2 ja 3 momentissa eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä ja eläkkeen lakkauttamisesta eläkkeensaajan todennäköisen kuoleman johdosta, 115 ja 116 §:ssä viivästyskorotuksen suorittamisesta eläkkeen maksamisen viivästymisen johdosta, 119 §:n 1 ja 2 momentissa, 120 §:n 2, 4 ja 5 momentissa sekä 121 ja 122 §:ssä eläkkeen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle, työttömyyskassalle tai sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaiselle toimielimelle, 124 §:n 1 momentissa eläkkeen siirtämisen tai panttaamisen kiellosta, 180 §:ssä eläkelaitoksen vastuusta Eläketurvakeskuksen kustannuksista, 216 §:ssä virka-avusta, 217 §:ssä eläkelaitoksen toimihenkilön ja hallituksen jäsenen esteellisyydestä ja 218 §:ssä asiakirjojen säilyttämisestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

11.

Laki

eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain (165/1999) 11 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 687/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

11 §

Muutoksenhaku ja päätöksen poistaminen

Ehdotus

11 §

Muutoksenhaku ja päätöksen poistaminen

Jos tässä laissa tarkoitettu eläkelaitoksen eläkeoikeuden määrää tai Eläketurvakeskuksen siirrettävää eläkeoikeutta ja rahoitusosuuksia koskeva päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen taikka siirtoa hakeneen hakemuksesta varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluiksi poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun taikka myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös asianomainen muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tässä momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään.

Jos tässä laissa tarkoitettu eläkelaitoksen eläkeoikeuden määrää tai Eläketurvakeskuksen siirrettävää eläkeoikeutta ja rahoitusosuuksia koskeva päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisen lain vastainen, *työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta* voi Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen taikka eläkeoikeuden siirtoa hakeneen hakemuksesta, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluiksi hakemuksen johdosta, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Eläketurvakeskuksen tai asianomaisen eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös *työeläkeasioiden* muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tässä momentissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lain 11 §:n 2 momenttia sovelletaan päätöksen poistamista koskeviin hakemuksiin, jotka tulevat vireille 1 päivänä tammikuuta 2012 tai sen jälkeen.